

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

9. luokkalaisten ajatuksia kannabisvalistuksesta

Pirinen, Samu

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

9.luokkalaisten ajatuksia kannabisvalistuksesta

Samu Pirinen
Rikosseuraamusala
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2017

Samu Pirinen

9. luokkalaisten ajatuksia kannabisvalistuksesta

Vuosi	2017	Sivumäärä	57
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää 9. luokkalaisten ajatuksia ja kokemuksia kannabisvalistuksesta. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää, kuinka yleisiä kannabisaiheiset keskustelut nuorille olivat. Opinnäytetyössä käsitellään lyhyesti kannabista substanssina ja Suomen tilannetta kannabiksen käytön sekä asenteiden suhteen. Opinnäytetyön tilaajana toimi Ehkäisevän päihdetyön EHYT ry:n Miten puhua kannabiksesta -hanke.

Opinnäytetyön tuotoksena saatiin taustatietoa 9. luokkalaisten nuorten ajatuksista kannabiksen ja kannabisvalistuksen suhteen. Teoreettisessa viitekehyksessä keskitytään ehkäisevään päihdetyöhön kouluissa, sekä sen kohtaamiin haasteisiin. Opinnäytetyö on toteutettu laadullisena tutkimuksena. Opinnäytetyön tärkeimmän aineiston muodostavat 9. luokkalaisille suunnatut ryhmähaastattelut (n=16), mitkä toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Opinnäytetyössä seurattiin myös 9.luokkalaisille suunnattuja EHYT ry:n HUBU-päihdekasvatustunteja.

Opinnäytetyön tuloksista voidaan päätellä nuorten tarvitsevan faktoihin pohjautuvia keskusteluja kannabikseen liittyen. Aiheeseen syventynyt ammattilainen tai riittävät tiedot omaava opettaja olisi paras mahdollinen henkilö keskustelemaan kannabiksesta nuorten kanssa. Nuoret eivät kaivanneet määrällisesti tai ajallisesti lisää kannabikseen liittyvää valistusta, mutta aiheeseen parempaa syventymistä toivottiin yleisesti. Muualla kuin koulussa käydyt keskustelut kannabiksesta vaihtelivat paljon yksilöittäin. Nuorten mielestä helpointa oli keskustella kannabiksesta kavereiden kanssa.

Samu Pirinen

9th graders thoughts about cannabis education

Year	2017	Pages	57
------	------	-------	----

The purpose of the thesis was to find out and research the thoughts and experiences of 9th graders relating to cannabis education. Furthermore, the aim was to find out how common cannabis-related discussions are among the youngsters (9th graders). The thesis briefly covers cannabis as a substance and its general usage in Finland as well as current attitudes towards it. The thesis was completed on behalf of the “How to talk about cannabis” project by the EHYT Association of Preventive Substance Abuse.

As a result of the thesis, background information concerning ideas and attitudes towards cannabis as a substance and its general education were obtained. The theoretical framework focuses on preventive education in schools and challenges it has faced. The thesis was carried out as a qualitative study. The most important content of the thesis consists of semi-structured interviews (n=16) carried among the 9th graders. Additionally, drug education classes carried out by EHYT ry were observed during the making the thesis.

Based on the findings of the thesis, it can be concluded that more factual based discussion about cannabis is needed among the 9th graders. Either a educated professional or a teacher with sufficient knowledge are seen as the best candidates to discuss the topic of cannabis with their target audience. During the making of the thesis, no need to increase cannabis related education was found. Instead there was a desire for generally more efficient in-depth coverage of the topic. Cannabis-related discussions outside of the school environment were determined to vary greatly among the 9th graders. Generally the youngsters found it most convenient to discuss cannabis among their friends.

Keywords: cannabis, adolescents, substance abuse prevention, drug education

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry	7
	2.1 Miten puhua kannabiksesta -hanke	8
	2.2 HUBU	8
3	Kannabis Suomessa	9
	3.1 Huumeaallot Suomessa ja nykytilanne	9
	3.2 Herbalisoituminen.....	11
	3.3 Kannabiksen käyttäjät ja suhtautuminen kannabikseen	12
	3.4 Nuorten tilanne.....	14
	3.5 Kannabiksen asema Suomen laissa	16
	3.6 Vaihtoehtoinen kannabispolitiikka ja tulevaisuus	17
	3.7 Kannabis substanssina	18
4	Ehkäisevä päihdetyö.....	19
	4.1 Nuorille suunnattu ehkäisevä päihdetyö	20
	4.2 Päihdekasvatuksen haasteet kouluissa	21
	4.3 Ratkaisukeinoja päihdekasvatuksen ongelmiin kouluilla	22
	4.4 Kriittinen pedagogiikka	23
	4.5 Päihdevalistus.....	24
5	Tutkimusasetelma	24
	5.1 Laadullinen tutkimus ja havainnointi.....	25
	5.2 Ryhmähaastattelut.....	26
	5.3 Aineiston analyysi	28
	5.4 Ryhmähaastattelujen toteutus	29
	5.5 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	30
6	Tulokset.....	31
	6.1 Havainnot HUBU-päihdekasvatustunneilta	32
	6.2 Kannabis ja HUBU-tunnit.....	33
	6.3 Missä ja milloin kannabiksesta keskusteltiin	34
	6.4 Kannabiskeskusteluiden eroavaisuudet.....	35
	6.5 Toiveet ja kokemus kannabisvalistuksesta	37
7	Johtopäätökset	39
	7.1 Päihdekasvatus kouluissa	40
	7.2 Kannabisaiheiset keskustelut	41
8	Pohdinta	42
	8.1 Opinnäytetyön prosessin ja ammatillisuuden pohdinta	43
	8.2 Opinnäytetyön luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta.....	44
	8.3 Kannabiksen ja kannabisvalistuksen tulevaisuus	46

8.4 Kehitysideat ja jatkotutkimusehdotukset.....	47
Lähteet	48
Kuviot.....	52
Liitteet.....	53

1 Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee kannabista sekä 9. luokkalaisten ajatuksia kannabisvalistuksesta. Opinnäytetyön tarkoituksena on kertoa kannabiksesta substanssina tiivistetysti ja ymmärrettävästi, sekä kertoa kannabiksen käytöstä ja siihen suhtautumisesta Suomessa. Työn tärkein osa-alue on selvittää, mitä 9. luokkalaisten ajattelevat kannabisvalistuksesta ja miten he siitä haluaisivat heille puhuttavan.

Opinnäytetyöni tilaaja on Kim Kannussaaren vetämä Ehkäisevän päihdetyön EHYT ry:n Miten puhua kannabiksesta -hanke, josta idea opinnäytetyöhöni on myös saatu. Olen suorittanut kaksi työharjoittelujaksoa hankkeessa, joten minulle oli luontevaa tehdä myös opinnäytetyöni yhteistyössä hankkeen kanssa. Olin myös hyvin motivoitunut toteuttamaan hankkeelle hyödyllistä opinnäytetyötä. Opinnäytetyöni tärkein tavoite oli hankkia Miten puhua kannabiksesta -hankkeelle taustatietoa nuorten ajatuksista liittyen kannabisvalistukseen.

Toteutin opinnäytetyöni laadullisena tutkimuksena, jonka tärkeimpänä aineistona on 9. luokkalaisten suunnatut puolistrukturoidut teemahaastattelut. Haastattelut toteutettiin ryhmähaastatteluina, joihin osallistui 16 oppilasta kahdelta eri yläasteelta. Haastatteluiden tarkoituksena oli selvittää 9. luokkalaisten nuorten ajatuksia ja kokemuksia kannabisvalistuksesta, sekä saada tietoa siitä, kuinka paljon kannabiksesta nuorille oli puhuttu. Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään lyhyesti ehkäisevää päihdetyötä ja oppilaitoksissa tapahtuvaa kannabisvalistusta. Käsitelen lyhyesti myös päihdekasvatuksen kohtaamia haasteita sekä mahdollisia ratkaisuja kohdattuihin ongelmiin. Opinnäytetyössäni on nähtävissä selkeä jako kahteen osaan, jossa työn ensimmäinen osa keskittyy kannabikseen ja Suomen tilanteeseen kannabiksen käytön sekä asenteiden suhteen. Toinen osa keskittyy teoriaan sekä hankkimaan materiaaliin. Haastatteluiden purkaminen ja johtopäätökset ovat tärkein osa opinnäytetyössäni. Opinnäytetyöni lopuksi pohdin koko opinnäytetyötä prosessina sekä pohdin lyhyesti kannabiksen ja kannabisvalistuksen tulevaisuuden näkymiä. Esittelen opinnäytetyön alussa lyhyesti Ehyt ry:n Miten puhua kannabiksesta -hankkeen, sekä EHYT ry:n HUBU-päihdekasvatustunnit, joiden kautta haastatellut nuoret löydettiin.

2 Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

EHYT ry on koko maassa toimiva järjestö, jonka tehtävänä on terveiden elämäntapojen edistäminen. Toiminta koostuu ehkäisevästä päihdetyöstä ja pelaamiseen liittyvien haittojen ehkäisemisestä. Työtä tehdään jokaisen ikäluokan parissa lapsista ja nuorista aikuisiin ja eläkeläisiin. Järjestö kertoo perustavansa oman työnsä tutkittuun sekä luotettavaan tietoon ja toimivansa linkkinä eri toimijoiden, kuten asiantuntijoiden ja kansalaisten sekä tutkimuksen ja käytännön välillä. Järjestön vuosibudjetti on noin viisi miljoonaa euroa, joka koostuu suurim-

maksi osaksi Raha-automaattiyhdistyksen tuesta. EHYT ry:llä on noin 60 työntekijää, jonka lisäksi järjestöllä on toiminnassaan mukana vapaaehtoistyötä tekeviä henkilöitä. (EHYT 2017a; EHYT 2017b.)

EHYT ry on perustettu vuonna 2011 kolmen eri järjestön yhdistyttyä. Nämä järjestöt olivat Elämäntapaliitto ry, Terveys-Hälsan ry ja EOPH Elämä on parasta huumetta ry. Toimintansa se aloitti vuoden 2012 alusta. Järjestön syntymisen taustalla oli monia eri syitä. Päällimmäisenä oli tarve luoda yhteiskunnallisesti vaikuttavampi järjestö, jonka tavoitteena on muun muassa vastata toimintaympäristön muutokseen ja tehdä vaikuttavampaa ehkäisevää päihdetyötä. (EHYT 2017c.)

2.1 Miten puhua kannabiksesta -hanke

EHYT ry:n Miten puhua kannabiksesta -hanke on toteutettu yhteistyössä Suomen Terveydenhoitajaliiton (STHL ry) ja Terveystiedon Opettajat (Liito ry) kanssa. Hanke alkoi vuonna 2015 ja päättyi vuonna 2017. Hankkeen tarkoituksena on ollut tuottaa kannabikseen liittyvää tietoa sekä helpottaa puheeksi ottoa kannabiksen suhteen kouluissa sekä oppilaitoksissa. Näiden toimien avulla on tarkoitus ehkäistä nuorten kannabiksen käyttöä. Hanke on kokonaisuudessaan rahoitettu terveyden edistämisen määrärahasta. (EHYT 2017d; EHYT 2017e, 12)

Hankkeen toiminta on perustunut ammattilaisten kouluttamiseen, joissa pääkohderyhmänä ovat olleet terveystiedon opettajat ja terveydenhoitajat. Koulutukset ovat sisältäneet hankkeessa luodun faktapaketin ja puheeksiottomenetelmän kouluttamisen. Tämän lisäksi hanke on kouluttanut vanhempainiltamallin terveystiedon opettajille sekä muille nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille. Hankkeen tavoitteena on ollut nuoria kohtaavien ammattilaisten ajankohtaisen tiedon lisääminen kannabiksesta, jotta puheeksi ottaminen on helpompaa sekä nuorten kasvua tukevaa. (EHYT 2017e, 12-13)

Vuonna 2016 hanke piti yhteensä 52 koulutustilaisuutta eri puolilla Suomea, joihin osallistui 2608 henkilöä. Lisäksi hanke kohtasi vuonna 2016 827 opiskelijaa ja 212 vanhempaa. Hankkeen tavoitteena on myös ollut osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun. Hanke oli esillä vuonna 2016 eri lehdistöissä 21 kertaa sekä neljä kertaa televisiossa. Tavoitteena on myös kannabisasioiden osaamisen säilyminen EHYT ry:ssä kouluttamalla mallia EHYT ry:n henkilöstölle. (EHYT 2016, 24) EHYT ry aloittaa vuoden 2018 alussa yhdessä YAD ry:n (Youth Against Drugs ry) kanssa valtakunnallisen kannabisinterventio yhteishankkeen (EHYT 2017f).

2.2 HUBU

Ehkäisevän päihdetyön EHYT ry:n HUBU-mallilla toteutetaan ehkäisevää päihdetyötä oppilaitoksissa ja kouluissa. Vuonna 2015 kohdattujen opiskelijoiden ja oppilaiden määrä oli 11 336,

joka ylitti 11 000 nuoren tavoitteen (EHYT 2015, 13). HUBU-menetelmässä pyritään vuorovai-
kutukseen nuorten kanssa muun muassa keskustelemalla ja keräämällä interaktiivisesti tietoa
nuorilta anonyymisti tietopäätteellä. Kysymykset koskevat päihteidenkäyttöä ja niiltä suojaa-
via tekijöitä. Kerättyä tietoa hyödynnetään keskustelujen pohjana, jolloin nuoria saadaan
aktivoitua ja jokainen osallistumaan. (EOPH 2010, 13) Menetelmään kuuluvat myös vanhem-
painilta sekä koulun tai oppilaitoksen henkilökunnalle järjestettävät tilaisuudet. Tilaisuuksissa
käydään läpi nuorten interaktiivisesti antamia vastauksia esimerkiksi heidän päihteidenkäytös-
tään. Vanhemmille ja henkilökunnalle esitettävistä tuloksista ei ole mahdollista yksilöidä tie-
tyn luokan tai ryhmän vastauksia, vaan koko koulun vastaukset on kerätty yhteen vuosiluokit-
tain. (Piipponen 2017)

EHYT ry:llä työskentelee kolme koulutus suunnittelijaa jotka pääasiassa vastaavat HUBU-
menetelmästä. Menetelmää on tarjolla sekä suomen- että ruotsinkielisenä, jonka vuoksi yksi
koulutus suunnittelija vastaa ruotsinkielisestä HUBU:sta. Kaikki koulutus suunnittelijat myös
vetävät itse kouluissa ja oppilaitoksissa HUBU-päihdekasvatustunteja, jonka lisäksi EHYT ry:n
kouluttajaverkoston kouluttajat pitävät koulutuksia keikkatyönä. (Piipponen 2017)

3 Kannabis Suomessa

Cannabis sativa on tunnettu jo 500-luvulta eaa. Euroopassa (Ylikangas 2009, 52). Se on nyky-
ään Euroopan käytetyin huumausaine (EMCDDA 2016, 12-13). Myös Suomessa kannabis on tun-
nettu jo pitkään. Esimerkiksi 1800-luvulla kannabiksesta kirjoitettiin usein myös suomalaisissa
lehdissä ja Turkin sodan myötä myös kirjoituksia hasiksen käytöstä alkoi esiintyä. Vuonna 1879
Åbo Posten-lehti julkaisi artikkelin, jossa hasiksen vaikutuksia vertailtiin oopiumin vaikutuk-
siin. Kirjoituksessa myös huomautettiin, ettei hasis aiheuttanut samanlaisia vaurioita kuin oo-
piumin pitkäaikainen käyttö (Ylikangas 2009, 52-53.) Kannabista käytettiin lähinnä lääkkeenä,
mutta myös pitkäaikaisen käytön mahdollisiin haittoihin kiinnitettiin huomiota jo hyvin var-
haisessa vaiheessa. Suomessa ja Euroopassa on myös pitkä historia kuituhampun viljelemises-
tä. En käsittele kuituhamppua työssäni, koska sillä ei ole varsinaista merkitystä puhuttaessa
lääke- tai päihdekäyttöön tarkoitettusta kannabiksestä.

3.1 Huumeaalot Suomessa ja nykytilanne

Kannabis alkoi yleistyä Suomessa vasta 1960-luvun loppupuolella etenkin nuorison keskuudes-
sa. Nuorisokulttuurien virtausten mukana kehittyi Hakkaraisen (1992) mukaan Suomeenkin
huumeaalto. Viranomaiset alkoivat kiinnostua uudesta ilmiöstä vuonna 1967, minkä johdosta
poliisitoimi sai omia huumetyöryhmiä. 1970-luvun alku oli käytön yleisyyden osalta laajinta,
jonka jälkeen käyttö alkoi tasaantua. 1980-luvulla käyttö alkoi mahdollisesti hieman lisään-
tyä, mutta kansainvälisesti vertailtuna huumeiden käyttö Suomessa on tuolloin ollut yleisellä
tasolla melko vähäistä. (Hakkarainen 1992, 23.)

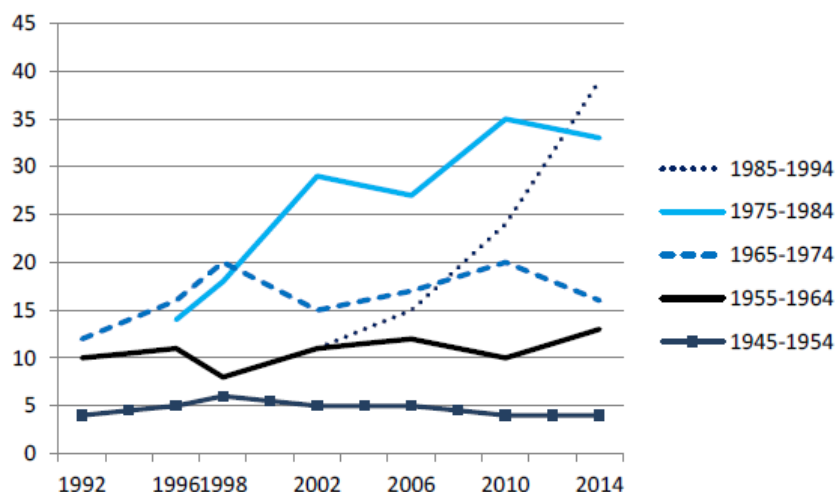
Suomessa puhutaan kahdesta huumeaallost. Ensimmäinen huumeaalto tarkoitti periaatteessa kannabiksen laajamittaisempaa yleistymistä. Yleistyminen alkoi vuonna 1967 ja saavutti huipunsa vuonna 1971. (Salasuo 2004, 18.) Ensimmäisessä aallossa nuorista tuli merkittävä käyttäjäryhmä ensimmäistä kertaa (Salasuo 2004, 47). Salasuon (2004) mukaan käytön aloittivat boheemit ja taiteilijat, jonka jälkeen opiskelijoiden mukaantulo muutti käytön kontekstin enemmän julkiseksi toiminnaksi. Koululaisten piirissä käyttö oli kokeilumuotoista, ja heidän mukanaan käyttö levisi myös keskusalueiden ulkopuolelle. 1970-luvun puolivälissä ensimmäinen huumeaalto oli taittunut. (Salasuo 2004, 47.)

Kannabista tuotiin Suomeen 1950 ja -60-luvuilla satunnaisesti esimerkiksi Ruotsin ja Tanskan matkoilta. Muun muassa ruotsalaiset jazz-muusikot mainitaan 1950-luvulla mahdollisina ”ensimmäisinä” kannabiksen tuojina. Ennen kannabiksen käytön yleistymistä sitä käytettiin 1950 ja -60-luvuilla hyvin pienissä piireissä. Sekä marihuanaa että hasista ilmeni, mutta esimerkiksi vuonna 1971 tehdyissä asevelvollisuustutkimuksissa näkyi hasiksen yleisyys selvästi. Tutkimukseen osallistuneiden asevelvollisten huumeita käyttäneiden aloitusaineena toimi 82-prosenttisesti hasis. Hasis oli myös pääasiallinen käyttöaine 70,5 prosentille huumausaineiden käyttöä jatkaneille asevelvollisille. (Hakkarainen 1992, 64-66.)

Toiseksi huumeaalloksi kutsuttu ilmiö alkoi 1990-luvun alussa. Ilmiön takana olivat globaalit nuorisokulttuurien virtaukset, missä kannabiskokeilut olivat merkittävässä osassa, mutta myös muut aineet tulivat laajempaan käyttöön. Etenkin ekstaasista voidaan puhua 1990-luvun muotihuumeena, joka levisi teknokulttuurin mukana länsimaissa. Suomessa amfetamiinien ja opiattien ongelmakäyttäjien lukumäärä kasvoi 1990-luvulla. (Salasuo 2004, 18-19, 48.)

Terveys- ja hyvinvoinninlaitos (myöhemmin THL) on tehnyt vuodesta 1992 lähtien väestökyselyjä huumeiden käytöstä sekä suomalaisten huumeasenteista. Näiden kyselyjen perusteella voidaan todeta kannabiksen käytön ja kokeilun yleistyneen selvästi. Cannabis on selvästi yleisimmin käytetty laitton huumausaine Suomessa. Käytön lisääntyminen näkyy myös vertailtaessa kulutusta muihin Euroopan maihin, sillä Suomi on noussut kulutuksessa jo Euroopan keskivertomaiden tasolle. (Hakkarainen & Karjalainen 2017,1).

Vuonna 1992 kuusi prosenttia väestökyselyyn vastanneista oli kokeillut tai käyttänyt kannabista joskus elämänsä aikana. Samainen luku oli vuonna 2014 19 prosenttia (Kuvio 1) (Hakkarainen ym. 2016, 25).

Kuvio 1: Kannabiksen elinikäisprevalenssi syntymäkohorteittain 1992-2014 (%) (Hakkarainen ym. 2016, 25)

Seuraavaksi käytetyimpien laittomien huumausaineiden (amfetamiini, ekstaasi ja kokaiini) kokeilun elinikäisprevalenssi on vain 2-3 prosentin tasolla (Hakkarainen ym. 2016, 17,38). Tämä kertoo kannabiksen suosiosta ja asemasta verrattuna muihin laittomiin huumausaineisiin. Päivittäin kannabista käyttävien määrä on pysynyt samana verrattuna kymmenen vuoden takaiseen, mikä tarkoittaa noin 5000-6000 henkilöä. Merkittävä ero kymmenen vuoden takaiseen tilanteeseen on nähtävissä vähintään kerran viikossa kannabista käyttävien kohdalla. Heitä on nykyään noin 35 000 henkilöä, mikä on tuplasti enemmän kuin kymmenen vuotta sitten. Luvut perustuvat THL:n vuoden 2014 kyselyn tuloksiin. (Hakkarainen & Karjalainen 2017, 4.)

Suurin osa suomalaisten kannabiksen käytöstä tapahtuu verrattaen harvoin ja on luonteeltaan melko satunnaista. Vain kolmasosa käytöstä on säännöllisempää, kuten vähintään muutamia kertoja kuukaudessa tapahtuvaa käyttöä. Reilu 40 prosenttia käyttäjistä kertoi, ettei koskaan osta itse kannabista. Tämä tukee selvästi käytön satunnaista luonnetta. Enemmistölle kannabista oltiin useimmiten tai aina tarjottu. Sosiaalinen tarjonta on hyvin tyypillistä kannabiskulttuurille ja vain reilu neljännes käyttäjistä ilmoitti ostavansa pääasiallisesti käyttämänsä kannabiksen. (Hakkarainen & Karjalainen 2017, 6,11.)

3.2 Herbalisoituminen

Vuonna 2006 YK:n huumeraportissa todettiin maailman kannabismarkkinoiden muuttuneen entistä paikallisemmiksi, sekä Euroopan osalta entistä herbaalimmiksi. Herbalisoituminen tarkoittaa hasiksen aseman heikentymistä ja marihuanan aseman vahvistumista. Syynä tähän kehitykseen on maahantuonnin korvaaminen paikallisella tuotannolla. Kehityksen ovat mahdollistaneet kannabiskasvien jalostus, kasvatusteknologian kehitys sekä internet. Internet tarjoaa kasvattajille muun muassa ohjeita kasvatukseen ja tarvittavan teknologian tilaaminen on

helppoa internetin kautta. Muutokseen on vaikuttanut myös lääkinnällisen kannabiksen lisääntynyt mediahuomio. (Hakkarainen ym. 2011, 148-149.)

Suomessa niin kutsuttu herbalisoituminen näkyy muun muassa selvästi poliisin takavarikointitilastoissa. 1980-luvulla kannabiskasveja päätyi poliisille vuosittain vain kymmeniä. 1990-luvulla lukumäärät ylsivät joihinkin satoihin. 2000-luvulla takavarikoitujen kasvien lukumäärä on liikunut useissa tuhansissa. Esimerkiksi vuonna 2010 takavarikoitiin 15 000 kasvia. (Hakkarainen ym. 2011, 151.) Vuonna 2013 takavarikoituja kasveja oli poliisin tilaston mukaan jo 23 000. Seuraavana vuonna (eli 2014) määrä putosi hieman ja takavarikoitujen kasvien määrä oli 21 800, kun vuonna 2015 määrä oli jälleen 23 000 kasvia. Poliisin ja tullin takavarikoimista huumausaineiden tilastossa ei ole eritelty marihuanaa ja hasista, joten näiden vertailu ei ole mahdollista. Kannabiskasvien takavarikoinnin selvä nousu kuitenkin tukee selvästi käsitystä herbalisoitumisesta. (Poliisi 2016, 3; Hakkarainen ym. 2011, 151.) Herbalisoituminen näkyy myös vuoden 2014 väestökyselyn tuloksissa, joissa viimeisen vuoden aikana kannabista kokeileista lähes kaikki olivat käyttäneet nimenomaan marihuanaa ja vain kolmasosa hasista. Lisäksi puolet näistä henkilöistä ilmoitti tuntevansa itse kannabiksen kasvattajan. (Hakkarainen & Karjalainen 2017, 5,11.)

3.3 Kannabiksen käyttäjät ja suhtautuminen kannabikseen

Nuorten aikuisten joukossa huumeiden käyttö on selvästi muita ikäryhmiä yleisempää. Kannabiksen käyttö on kuitenkin kasvanut myös muissa ikäryhmissä. Myös alueellisesti käyttö on lisääntynyt tasaisesti, eikä esimerkiksi pelkästään suurissa kaupungeissa. (Hakkarainen ym. 2016, 17, 23.) Suomalaiset kannabiksen käyttäjät eivät muodosta selvää yksittäistä ryhmää, joka voitaisiin määritellä sosiaalisten taustojen tai käyttötapojen mukaan. Käyttäjäkunta on hyvin laaja ja käyttöä tapahtuu eri ikäluokissa ja sosiaaliryhmissä.

Kannabiksen käyttö on kuitenkin selvästi miesvaltaisempaa. Naisten osuus käyttäjistä on noin kolmasosa. Suurin osa naiskäyttäjistä kuului 15-24-vuotiaisiin, kun miehillä suurimman ryhmän muodostivat 25-34-vuotiaat. Kannabiksen käyttöön liittyy usein myös alkoholin samanaikainen tai rinnakkaiskäyttö. Alkoholin runsaampi kulutus oli kannabiksen käyttäjille todennäköisempää, kuin muulle väestölle. Keskivertokäyttäjäksi voidaan määritellä nuori tai nuorehko mies henkilö, joka polttaa kavereidensa kasvattamaa marihuanaa satunnaisesti. (Hakkarainen & Karjalainen 2017, 6,12.)

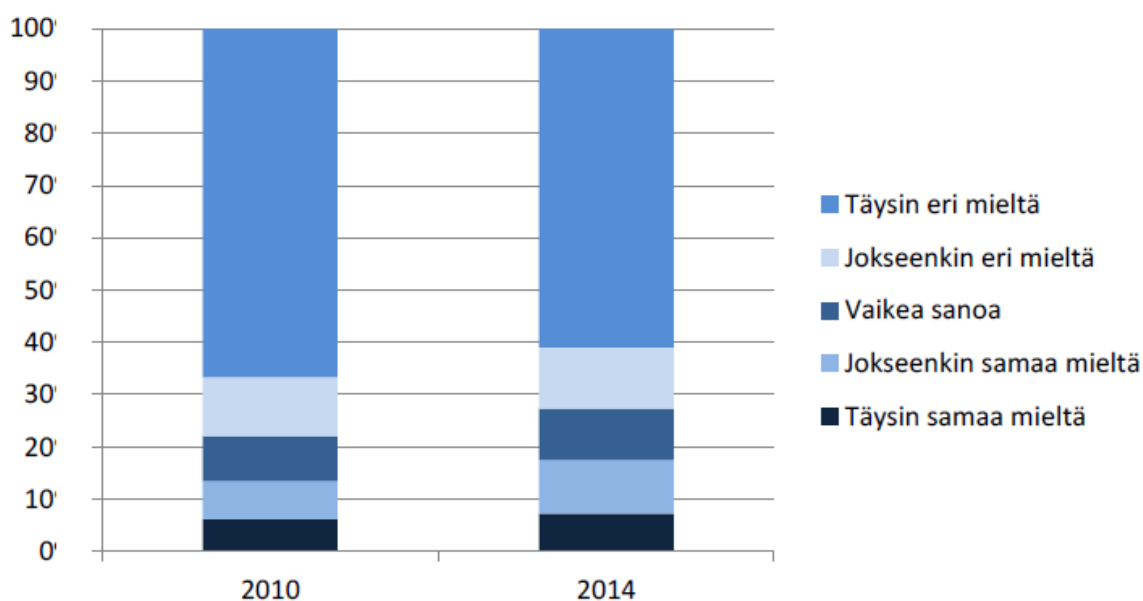
Suomalaisten suhtautuminen kannabikseen on yleisesti muuttunut sallivammaksi. Muihin laittomiin huumausaineisiin suhtaudutaan kuitenkin edelleen hyvin kriittisesti. Maailmalla tapahtuneet muutokset kannabiksen käytön rangaistavuuden suhteen, lääkinnällisen käytön mahdollisuudet ja joidenkin tieteellisten tutkimusten lievä suhtautuminen kannabiksen haitalli-

suuteen ovat muun muassa muuttaneet suhtautumista kannabikseen. (Hakkarainen & Karjalainen 2017, 19).

Kannabiksen käytön ja kotikasvattamisen rangaistavuuden suhteen asenteet ovat lieventyneet Suomessa kaikissa ikäryhmissä. Etenkin nuorten aikuisten (25-34-vuotiaat) osalta suhtautuminen on lieventynyt merkittävästi. Vuonna 1992 tästä ikäryhmästä 71 prosenttia kannatti käytön rangaistavuutta, kun vuonna 2014 enää 39 prosenttia oli rangaistavuuden kannalla. Muiden ikäryhmien osalta muutos ei ole ollut yhtä suurta ja se on ollut osittain aaltoilevaa. Kotikasvatuksen rangaistavuutta kannatti kaikista vastaajista vuonna 1992 90 prosenttia, kun vuonna 2014 samainen luku oli 72 prosenttia. (Hakkarainen ym. 2016, 33-34.)

Kannabiksen osalta myös lääkekäyttöön suhtaudutaan selvästi viihdekäyttöä sallivammin. Esimerkiksi mielipidettä mahdollisuudesta hankkia kannabista laillisesti vastusti vuosina 1998, 2002 ja 2006 noin 90 prosenttia suomalaisista. Noina vuosina vastausvaihtoehtoina olivat vain ”Kyllä” tai ”Ei”. Vuonna 2010 kysymykseen oli mahdollista vastata ”Kyllä, mutta vain lääkekäyttöön”, jolloin 40 prosenttia vastanneista kannatti tätä vaihtoehtoa. Samana vuonna enää noin puolet vastusti kokonaan laillisen hankinnan mahdollisuutta. Vuonna 2014 täyskieltoa kannatti enää noin kolmannes ja puolet vastaajista kannatti kannabiksen hankinnan sallimista lääkekäyttöön. (Hakkarainen ym. 2016, 34.)

Vaikka asenteet kannabikseen suhtautumisessa ovat muuttuneet sallivimmiksi, vastustaa suurin osa suomalaisista edelleen sen käytön sallimista. Vuonna 2014 käytön sallimista vastusti 73 prosenttia kaikista suomalaisista, kun väestön mielipidettä kysyttiin viisiportaisella asteikolla (Kuvio 2). Ikäryhmien väliset erot ovat suuria ja etenkin 25-34-vuotiaat miehet erottuvat joukosta. Heistä melkein puolet oli samaa mieltä tai osittain samaa mieltä väitteen kanssa. Vanhimmassa ikäryhmässä oli vähiten väitteen kanssa samaa mieltä olevia. (Hakkarainen ym. 2016, 35-36) Käytön lisääntyminen ja uuden sukupolven yhteiskunnallisen aseman vahvistuminen tulee todennäköisesti vaikuttamaan tulevaisuudessa suhtautumisen muuttumisena sallivampaan suuntaan. Suuntauksen mukana myös yhteiskunnan suhtautuminen esimerkiksi käytön rangaistavuuteen voi tulevaisuudessa muuttua. (Hakkarainen & Karjalainen 2017, 12.)

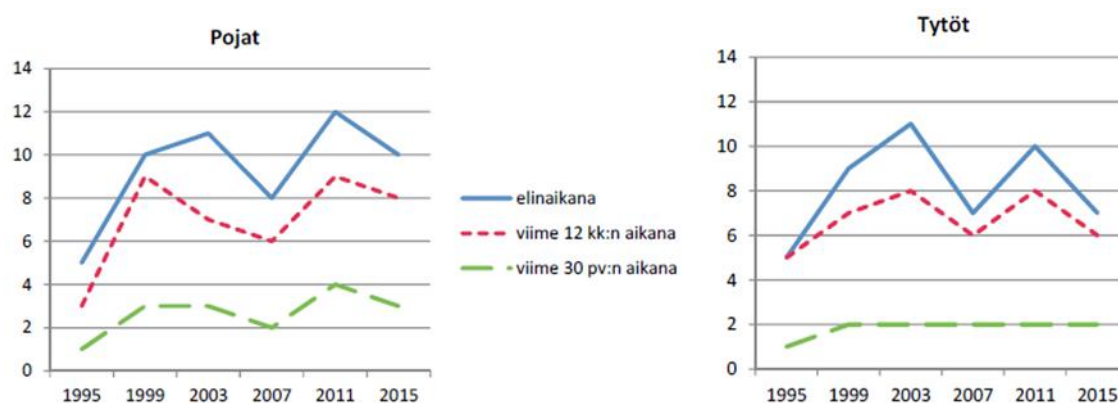
Kuvio 2: Marihuanan ja hasiksen käyttö tulisi olla sallittua (%) (Hakkarainen ym. 2016, 36)

3.4 Nuorten tilanne

Nuorten huumeiden käytössä ei ole tapahtunut 2000-luvulla suuria muutoksia (THL:n Kouluterveyskysely). Poliisin kirjaamat huumausainerikokset ovat hieman pudonneet muutaman vuoden takaisista tilastoista alle 18-vuotiaiden osalta (Jussila 2016). Peruskoululaisista 92 prosenttia ei ollut koskaan kokeillut kannabista vuoden 2015 kouluterveyskyselyiden mukaan. Samana vuonna lukiolaisista 88 prosenttia ja ammattikoululaisista 79 prosenttia ei ollut kokeillut koskaan kannabista. Luvuissa ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia parin viime vuoden aikana, eikä merkittävää muutosta ole tapahtunut koko 2000-luvulla. (THL:n Kouluterveyskysely.) THL:n tekemien kouluterveyskyselyn mukaan suhtautuminen kannabiksen käyttöä kohtaan on muuttunut peruskoululaisten, ammattioppilaitosten opiskelijoiden ja lukiolaisten osalta sallivammaksi, mutta asenteiden muutos ei ole näkynyt kokeilujen tai käytön nousuna. Kouluterveyskyselyissä on myös kysytty huumausaineiden hankkimisen helppoudesta esimerkiksi kannabiksen osalta. Vastaukset kertovat selvästi, että nuorten on entistä helpompi hankkia huumausaineita tai kannabista asuinpaikkakunniltaan. (THL:n Kouluterveyskysely)

Vuoden 2017 kouluterveyskyselyn tuloksien perusteella nuorten kannabiskokeilut ovat pysyneet hyvin samalla tasolla, vuoden 2015 kyselyn tuloksiin verrattaessa. Merkittäviä muutoksia ei löydy peruskoulun tai 2. asteen opiskelijoiden kohdalta. Mielenpitojen muutosta on hieman hankala arvioida, sillä kysymyksen asettelu on muuttunut. Vuonna 2017 nuorilta on kysytty, hyväksyvätkö he ikäisillään kannabiksen käytön. Aiempien vuosien kyselyissä nuorilta kysyttiin suhtautumisesta satunnaiseen ja säännölliseen kannabiksen käyttöön. (Kouluterveyskyselyn tulokset nuorilla 2017)

Nuorten kannabiksen käytöstä saadaan tietoa myös Eurooppalaisesta koululaistutkimuksista eli ESPAD-tutkimuksista, joita on tehty vuodesta 1995 lähtien. ESPAD-tutkimuksien toteutuksessa selvitetään vuonna 16 vuotta täyttävien nuorten päihteiden käyttöä ja päihdeasenteita. Tutkimuksia tehdään neljän vuoden välein ja tuloksien valossa voidaan vertailla nuorten päihteiden käytön trendejä ja yleisyyttä eri Euroopan maissa. (Huhtanen & Miekka & Raitasalo 2015, 11.) Myös ESPAD-tutkimusten tulokset tukevat käsitystä siitä, että nuorten kannabiskokeilut eivät ole viime vuosina lisääntyneet Suomessa. Vaihtelua vuodesta 1995 on tapahtunut, mutta viimeisimmät tulokset kertovat kannabiksen käytön sekä kokeilun kääntyneen lievään laskuun (Kuvio 3) (Huhtanen ym. 2015, 23). ESPAD-tutkimusten mukaan suhtautuminen kannabista kohtaan on muuttunut sallivammaksi, kuten myös kouluterveyskyselyjen mukaan. Varsinkaan kannabiksen yhden tai muutaman kerran kokeilua ei pidetty terveydelle vaarallisena tai riskien katsottiin olevan hyvin vähäisiä. Näin ajatteli vuonna 2015 lähes puolet tutkimukseen osallistuneista nuorista. Vain viidennes koki riskit suuriksi. Myös säännöllisen käytön aiheuttamia terveydellisiä riskejä suurina pitämä joukko on vuosi vuodelta hieman pienentynyt. (Huhtanen ym. 2015, 31.)

Kuvio 3: Kannabiksen käyttö 1995-2015 (%) (Huhtanen ym. 2015, 23)

Kannabiskokeilut aloitetaan yleensä 15-24-vuotiaana. Keskimäärin kannabiskokeilut aloitetaan 20-vuotiaana. Vaikka julkisuudessa saatetaan esittää keski-ikänsä laskeneen kokeilujen aloitusiän suhteen, on se päinvastoin noussut. Väestökyselyn mukaan keskiarvo on noussut vuosien 1998-2014 välillä 19 ikävuodesta 20 ikävuoteen ja mediaani 18 ikävuodesta 19 ikävuoteen. (Hakkarainen ym. 2016, 24.) Ensimmäisiä huumekekeiluja tulee harvoin enää 25-ikävuoden jälkeen (Hakkarainen ym. 2016, 25). Vuoden 1998 huumekekeilyyn vastanneista kaikki olivat aloittaneet kannabiskokeilut 15-24-vuotiaana, seuraavissa kyselyissä myös vanhemmissa ikäryhmissä oli ensikertaa kannabista kokeilleita. Vuoden 2014 Huumekekeilyssä ensi kertaa kannabista kokeilleita löytyi kaikista ikäryhmistä, vaikka yli 35-vuotiaiden osalta ilmaantuvuudet olivat hyvin matalia. (Hakkarainen ym. 2016, 24.) ESPAD-tutkimusten mukaan kannabis on useimmiten ensimmäinen kokeiltu laiton huumeaine (Huhtanen ym. 2015, 27).

3.5 Kannabiksen asema Suomen laissa

Kannabis kuuluu Suomessa laittomiin huumausaineisiin ja esimerkiksi sen käytöstä rangaistaan Suomen lakien mukaan. Aineiden luokittelu laittomiksi huumausaineiksi perustuu usein kansainvälisiin sopimuksiin ja kansalliseen lainsäädäntöön (Kainulainen 2009, 148). Suhtautuminen huumausaineiden käytöstä rankaisemiseen ei useimmiten ole kuitenkaan ollut yksimielistä (Kainulainen 2009, 2).

Suomi ratifioi YK:n huumausaineyleissopimuksen vuonna 1965. Yleissopimus allekirjoitettiin vuonna 1961, ja se tuli voimaan Suomessa 5. elokuuta 1965. (43/1965.) Huumausainekontrollimme perustuu edelleen vuonna 1961 tehtyyn huumausaineyleissopimukseen. Itse sopimus ei edellytä kuitenkaan huumeiden käytöstä rankaisemiseen (Kainulainen 2009, 44). Vuoden 1992 hallituksen esityksessä eduskunnalle sanotaan yleissopimuksen määrittelevän sen kohteiksi erityisesti *”teollistuneiden maiden alkoholikulttuurille vieraat päihteet, kuten oopiumin, kannabistuotteet ja kokaiinin, joilla jalostamattomina on muissa kulttuureissa perinnekäyttöä, sekä näiden johdannaiset.”* (HE180/1992.)

Vuonna 1972 huumausaineiden käytön kriminalisointi säilyi huumausainelaisissa vasta eduskuntäänestyksen jälkeen, joten suhtautuminen käytöstä rankaisemiseen on ollut Suomessa kiistanalaista. Kriminalisointia pidettiin tuolloin periaatekieltona, minkä koettiin edistävän kielteisiä asenteita huumausaineita kohtaan. (Rönkä 2006, 11-13.) Huumausaineiden käytön kriminalisointia perustellaan edelleen vahvasti periaatekieltona. Vaihtoehtoiset toimintamallit käytön kriminalisoinnin tilalle nähdään johtavan asenteiden muuttumisena myönteisemmiksi huumausaineiden käyttöä kohtaan, etenkin nuorten kohdalla. Esimerkiksi kouluterveyskyselyt antavat kuitenkin viitteitä siitä, ettei asenteiden muuttuminen sallivammaksi tarkoita välttämättä käytön ja kokeilujen kasvua kannabiksen osalta. Suoria johtopäätöksiä ei voida asiasta tehdä, mutta niin kutsuttu sallivampi politiikka ei ole ainakaan tämän hetkisen tiedon mukaan juurikaan lisännyt nuorten kannabiksen käyttöä esimerkiksi Coloradon osavaltiossa Yhdysvalloissa, missä kannabiksen viihdekäyttö on aikuisille sallittua (Drugpolicy, 3-4).

Ennen vuotta 2001 kaikki huumausaineiden käytöstä kiinni jääneet tuomittiin huumausainerikoksesta, josta rangaistus oli sakko tai enimmillään kahden vuoden vankeusrangaistus.

1.9.2001 tuli voimaan huumausaineen käyttörikosuudistus, jossa lakiin lisättiin uutena rikostunnusmerkistönä huumausaineen käyttörikos. Huumausaineen käyttörikoksesta voidaan tuomita sakkoihin tai enintään puoleksi vuodeksi vankeuteen (654/2001). Uudistus mahdollistaa muun muassa poliisia antamaan sakon kiinnijäämishetkellä, mikä keventää oikeusjärjestelmäämme. Aiemmin se ei ollut mahdollista, sillä enimmäisrangaistus oli maksimissaan kaksi vuotta. (Rönkä 2006, 14.) Uudistusta perusteltiin muun muassa nopealla puuttumisella, mikä koettiin erityisen tärkeäksi etenkin nuorten kohdalla, jotka mahdollisesti vasta kokeilevat huumausaineita. Uudistus mahdollistaa myös toimenpiteistä luopumisen, mikäli henkilö sitou-

tuu hoitoon tai rikoksen ei katsota olevan omiaan heikentämään yleistä lainkuuliaisuutta. (HE213/2000.) Uudistus kuitenkin kiristi rangaistusastetta, sillä sakkoja kirjoitettiin huomattavasti, eikä syyttämättäjättämispäätöksiä tehty kuten aiemmin. Kannabiksen käytöstä poliisin pidättämäksi joutuminen tai siitä kiinni jääminen, vaikutti kansainvälisen tutkimustiedon mukaan nuorten syrjäytymiseen negatiivisella tavalla. Tämän lisäksi toimilla ei ollut vaikutusta nuorten kannabiksen käyttöön. Sakkojen kirjoittaminen on selvästi yleisin tapa rangaista kannabiksen käytöstä Suomessa, vaikka huomautuksen antaminen tai toimenpiteistä luopuminen ovat lain mukaan mahdollisia. Erot poliisien, käytäntöjen, poliisilaitosten sekä eri alueiden välillä eriarvoistavat käyttäjien kohtelua, joka on omiaan heikentämään yksilöiden oikeusturvaa. (Juurinen 2014, 13-14.) Vuonna 2002 valtakunnansyyttäjä antoi lisäksi syyttäjille yleisen ohjeen, jossa mahdollistettiin ensimmäistä kertaa huumausaineiden käytöstä kiinni jääneen alle 18-vuotiaiden nuorien puhuttelu sakon sijaan (VKS:2006:1).

3.6 Vaihtoehtoinen kannabispolitiikka ja tulevaisuus

Kansainvälisesti kannabiksen käyttöön ja erityisesti kannabiksen lääkekäyttöön suhtautumisessa on ollut nähtävissä selvää lieventymistä. Monet tutkijat ovat sitä mieltä, että kannabiksen käyttäjien ja pienviljelijöiden kontrollointi oikeusjärjestelmän kautta on raskasta. Siksi oikeusjärjestelmän pitäisi suunnata huomionsa vakavampaan huumausainerikollisuuteen. Meillä Suomessa kannabiksen laittoman aseman ongelmallisuutta kuvastaa tilanne, missä enemmistöllä kansalaisista on omakohtaista tai lähipiirin kautta tulevaa kokemusta esimerkiksi kannabiksen käytöstä. (Juurinen 2014, 15.) Vuonna 2012 julkaistussa Huumeet Suomessa 2020-ennakointitutkimuksessa pohditaan muun muassa kannabiksen asemaa vuonna 2020. Asiantuntijoiden mukaan on todennäköistä, ettei kannabiksen käytöstä ja hallussapidosta omaan käyttöön rangaista vuonna 2020. Muiden huumeiden käyttö ja hallussapito omaan käyttöön nähdään tutkimuksen mukaan rangaistavana vuonna 2020. (Konu & Kotovirta & Lintonen & Rönkä 2012, 59.)

Maailmalla on paljon erilaisia esimerkkejä kannabiksen aseman muutoksista ja vaihtoehtoisen kannabispolitiikan toteuttamisesta. Yhdysvalloissa useat osavaltiot ovat laillistaneet kannabiksen lääke- tai viihdekäytön (Yle 2016a). Kanada on laillistamassa kannabista vuonna 2018 (Yle 2017a) ja Uruguay hyväksyi lain, joka mahdollistaa laillisen kannabiksen tuotannon, myynnin ja käytön vuonna 2013 (Yle 2017b). Portugali dekrimalisoi kaikkien huumeiden käytön vuonna 2001, mukaan lukien kannabiksen (Yle 2016b). Sveitsissä on ollut mahdollista ostaa ”kevytkannabista” vuodesta 2011 lähtien. ”Kevytkannabiksen” THC-pitoisuus on alle yhden prosentin, joten se ei ole niin päihdyttävää kuin yleensä viihdekäyttöön kasvatettu kannabis (Yle 2017c).

3.7 Kannabis substanssina

Kannabis on hamppukasvista (*Cannabis sativa*) saatava päihde- ja lääkeaine. Kannabis on kaksikotinen kasvi, joka tarkoittaa että sillä on uros- sekä naaraspuoliset kasvit. Se on ainoa tunnettu kannabinoidien luonnollinen lähde. Joidenkin mielestä kannabista on olemassa erillinen laji *Cannabis Sativan* lisäksi (*Cannabis indica*). Enemmistö pitää kuitenkin kannabista yksilajisena, mutta huomauttavat merkittävää geneettistä monimuotoisuutta esiintyvän, joka johtaa laajaan vaihtelevuuteen kasvin ilmiössä. (EMCDDA 2004, 18.)

Kannabinoidit ovat kannabiksesta saatavan päihdyttävän vaikutuksen takana. Kannabinoidit sijaitsevat hartsimaisessa materiaalissa. Materiaalia tuottavat karvanomaiset rauhaset, jotka sijaitsevat suurimmaksi osaksi kasvin kukkivissa osissa ja niiden ympärillä. Päihdehampuista on pystytty eristämään yli 400 kemiallista ainesosaa, josta merkittävin aineosa päihdyttävän vaikutuksen kannalta on rasvaliukoinen delta-9-tetrahydrokannabinoli (myöhemmin THC). Kannabinoidia näistä 400 ainesosasta on lähes 80. Päihdyttävän ainesosan THC:n korkeimmat pitoisuudet ovat naaraspuolisen kasvin kukinnoissa. Kannabiskasvin lehdistä sekä urospuolisissa kasveissa THC-pitoisuudet ovat merkittävästi pienemmät. (EMCDDA 2004, 18-20; Hakkarainen, ym. 2014, 1.)

Kannabiksen THC-pitoisuudet ovat vuosien saatossa kasvaneet. Syynä tähän ovat muun muassa kasvien pitkäaikainen jalostaminen (Hakkarainen ym. 2014, 1). THC-pitoisuuden kasvaessa kasvin kannabidiolin (CBD) pitoisuus pienenee. Kannabidioli CBD:n uskotaan lieventävän THC:n psyykkisiä vaikutuksia, eikä sillä ole huumaavaa vaikutusta. Tutkimusten mukaan suuria CBD-pitoisuuksia sisältävä kannabis on lääkinnällisessä käytössä parempi kuin suurempia THC-pitoisuuksia tai pelkästään THC:tä sisältävä kannabis. Eläinkokeissa sekä vapaaehtoisille ihmisille tehdyissä testeissä on havaittu CBD:n sisältävän hyvin monipuolisen lääkinnällisen potentiaalin. (Mechoulam 2014, 6-7.)

Merkittävimmit kannabistuotteet ovat marihuana ja hasis. Marihuanaa saadaan kannabiskasvin kuivatuista kukinnoista sekä lehdistä. Ulkomuodoltaan se on vihertävää tai ruskeaa kuivattua rouhetta tai kokonaisia kuivattuja kukintoja. Se on nykyään yleisin kannabiksen muoto Suomessa. Hasis on kannabiksen emikukkinoiden pihkasta valmistettua hartsimaista ainetta. Se on yleensä levymäisessä muodossa ja on väriltään vaalean ruskeasta tumman ruskeaan, sekä joskus tumman mustaa. Hasista tuodaan Suomeen enimmäkseen ulkomailta. Se voi sisältää myös erilaisia jatke- ja täyteaineita. Kannabiksesta puhuttaessa on tieteellisesti oikein ja myös informatiivisempaa puhua kannabiksen potenssista tai sen voimakkuudesta, kuin sen puhtaudesta. Jauhomaisiin laittomiin huumausaineisiin, kuten kokaiiniin ja amfetamiiniin, lisätään usein jatkeaineita ennen niiden edelleen myyntiä. Näiden aineiden yhteydessä puhutaan usein aineiden puhtaudesta. Kannabiksen osalta merkittävää sen voimakkuuden suhteen on sen kannabinoidien suhteellinen osuus. Toki hasikseen saatetaan lisätä joskus erilaisia täy-

teaineita, kun taas marihuanaan kohdalla näin tehdään harvoin, vaikka myös se on mahdollista. (EMCDDA 2004, 18-20; Hakkarainen ym. 2011, 151-152; Hakkarainen ym. 2016, 38.)

Kolmas merkittävä kannabistuote on kannabis- tai oikeammin hasisöljy. Se on kuitenkin melko harvinaista etenkin Suomessa. Kannabisöljyn THC-pitoisuus voi olla erittäin korkea verrattuna marihuanaan ja hasikseen. Se on nestemäisessä muodossa oleva yleensä tumma, viskoosi aine. (EMCDDA 2004, 18; Hakkarainen ym. 2014, 1.)

Suurin osa kannabiksesta käytetään polttamalla. Euroopassa kannabiksen sekaan lisätään usein tupakkaa ja useimmiten se poltetaan joko kannabissavukkeesta eli jointista tai vesipiipusta eli bongista. (EMCDDA 2004, 21.) Kannabiksen polttamiseen käytetään myös piippuja, sekä kotitekoisia käyttövälineitä. Suomessa yhdeksän kymmenestä kannabiksen käyttäjästä kertoo käyttävänsä kannabiksen yleensä polttamalla (Hakkarainen ym. 2017, 5). Kannabista voidaan käyttää myös oraalisesti, esimerkiksi leivonnaisissa, THC:n rasvaliukoisuuden vuoksi. Oraalisesti nautittuna kannabiksen vaikutus voi olla voimakkaampi ja pitkäkestoisempi, kuin esimerkiksi poltettaessa. Kannabiksen vaikutus ei ala syödessä välittömästi, vaan noin 15-60 minuutin kuluessa. Myös kannabiksen höyrystäminen on yleistynyt. Se on yleistä etenkin lääkinnällisessä käytössä, sillä siitä ei tule samanlaisia haittoja hengityselimille kuin poltettaessa.

Yhdysvalloissa useiden osavaltioiden laillistama kannabiksen viihdekäyttö on mahdollistanut myös kannabistuotteiden monipuolistumisen ja toiminnan kaupallistumisen. Esimerkiksi syötäviä, juotavia ja höyrystettäviä tuotteita on tullut näkyvästi laillisille markkinoille. Tuotteiden vastaanotto on ollut sen verran positiivista, että niiden leviäminen Eurooppaan on mahdollista (Hakkarainen ym. 2017, 2).

4 Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevää päihdetyötä on hankala määritellä yksiselitteisesti (Maunu 2012, 12). Sen tavoitteena on hyvinvoinnin edistäminen, joka käytännössä tarkoittaa päihteiden käytöstä johtuvien haittojen ehkäisyä ja torjuntaa, sekä terveiden ja päihteettömien elämäntapojen tukemista (Huoponen & Koskinen-Ollonqvist & Mustalampi & Peltonen 2001, 8; Maunu 2012, 12). Ehkäisevän päihdetyön kohteena ovat usein nuoret ja nuoret aikuiset. Etenkin nuorten kohdalla päihteisiin liittyviin asenteisiin, tietoihin ja taitoihin vaikuttaminen on ehkäisevän päihdetyön pyrkimys. Käytännössä ehkäisevä päihdetyö ei pysty vaikuttamaan itse tilanteisiin, joissa nuori käyttää tai hänelle tarjotaan päihteitä. Tarkoituksena onkin lisätä nuorten valmiuksia toimia ja tehdä valintoja tällaisissa tilanteissa. Näin ehkäisevä päihdetyö on lähinnä nuoren kanssa kommunikointia, jolla pyritään vaikuttamaan nuoren ajatuksiin ja toimintaan. Ehkäisevää päihdetyötä voidaan nuorten kohdalla pitää kasvatustyönä, johon voidaan nähdä osallistuvan hyvin laaja-alainen joukko ihmisiä. (Maunu 2012, 12-14.) Ehkäisevä päihdetyö on käytän-

nössä laaja-alaisen verkoston yhteistyötä, jossa päihdehaittojen tai päihteiden käytön ehkäisyyn vaikuttavat tahojen omat arvomaailmat, lähtökohdat ja näkökulmat (Huoponen ym. 2001, 8).

Maunun (2012, 14) mukaan ehkäisevälle päihdetyölle muotoutuu kolme merkittävää kysymystä, joihin vaikuttavat ehkäisevään päihdetyöhön osallistuvien omat näkemykset päihteistä, kohteisiin vaikuttamisesta sekä kommunikaatiosta. Maunun kysymykset liittyvät suoraan alkoholiin, mutta samat kysymykset voidaan esittää mielestäni melko suoraan myös kannabiksen osalta. Ensinnäkin on ymmärrettävä lähtökohdat: miksi ja miten nuoret käyttävät kannabista? Maunun mukaan alkoholi on nuorille sosiaalinen olento, jona myös kannabis usein esiintyy. Toiseksi on mietittävä, mitä vaikutuksia haluamme tavoitella? Mitä haluamme saada nuoret tekemään, tai mistä heidät halutaan saada pidättäytymään ja ennen kaikkea miksi? Arvomaailmamme ohjaavat meitä miettiessämme tavoiteltavia vaikutuksia. Kolmas kysymys liittyy siihen, miten saamme nuoret toteuttamaan tavoiteltuja asioita käytännössä? Millä argumenteilla ja millaisella kommunikoinnilla saamme nuoret vakuuttuneiksi asiastamme? (Maunu 2012, 14-15.)

4.1 Nuorille suunnattu ehkäisevä päihdetyö

Kouluilla on merkittävä rooli nuorille suunnatussa ehkäisevässä päihdetyössä. Rooli korostuu ikäluokkien helpon saavutettavuuden vuoksi (Peltonen 2001, 18). Kouluissa tehtävä ehkäisevä päihdetyö on lähinnä primaaripreventiota, mikä tarkoittaa koko väestöön tai yleisryhmiin kohdistettuja toimintoja. Itse toteutus tapahtuu kouluissa usein terveystiedon sekä terveys- ja laillisuuskasvatuksen myötä (Huoponen ym. 2001, 9).

Joidenkin mielestä nuorille ei pitäisi puhua huumeista ollenkaan, jottei heidän kiinnostuksensa niitä kohtaan heräisi. Kiinnostuksen lisääminen aiheesta puhumalla on kuitenkin todettu hyvin vähäiseksi. Päihdevalistuksen tai päihdekasvatuksen laatuun tulee kuitenkin kiinnittää riittävästi huomiota, sillä päihdekasvatuksen laajalla kentällä on paljon myös harmaaksi kuvailtua tarjontaa, jonka seuranta voi olla olematonta. (Koskinen-Ollonqvist & Mustalampi 2001, 58.) Mikäli huumeista ei puhuttaisi nuorille, hankkisivat tai saisivat he tietoa muista lähteistä, kuten eri medioista ja kavereiltaan. Tärkeämpi kysymys onkin, kenen toimesta ja miten tietoa jaetaan, sen sijaan, ettei tietoa jaettaisi ollenkaan. (Juurinen 2014, 74.)

Koulut ovat kansainvälisesti lähestyneet ehkäisevää huumetyötä eri ohjelmin ja painotuksin, eikä itse opetuksesta ja käytänteistä ole kovinkaan paljon empiiristä tutkimusta (Mäkitalo 2008, 46). Kannabisvalistus on Suomessa ollut osana yleistä päihdekasvatusta, eikä tietoa sen laadusta tai laajuudesta ole kerätty systemaattisesti. Koulujen tarve kannabikseen liittyvästä tiedosta ja keskusteluista on kuitenkin noussut, johon kunnat sekä erilaiset järjestöt ovat myös kiinnittäneet huomiota. (Juurinen 2014, 83.) Voi olla hankala määrittää, milloin päihde-

kasvatuksen tulisi käsitellä esimerkiksi kannabista. Australialainen National cannabis prevention and information center on kerännyt tietoa kannabisvalistuksen ja - ehkäisyn toteuttamisesta. Arvioinneissa todetaan, että yli 13-vuotiaille erityisesti kannabikseen liittyvä päihdekasvatus on hyödyllistä. Samassa todetaan myös kannabikseen liittyvän päihdekasvatuksen olevan tätä nuoremmille perusteetonta. Kannabikseen liittyvän päihdekasvatuksen suositellaan olevan muun muassa avointa hyötyjen ja haittojen arviointia. Myös vuorovaikutuksen ja nuorten osallistuvuuden merkitystä korostetaan, minkä lisäksi myös vertaisnuorten hyödyntäminen nostetaan vahvasti esiin. Kannabiskasvatuksen onnistumisen kannalta tärkeäksi mainitaan mallien ja käytänteiden vuorovaikutuksellisuus sekä monipuolisuus, ja opettajien kouluttaminen. Menetelmässä ei keskitytä pelkästään kannabiksen käytön ehkäisyyn, vaan myös haittojen vähentämisen näkökulmaan. (Juurinen 2014 s.84.)

4.2 Päihdekasvatuksen haasteet kouluissa

Päihdekasvatuksen kohtaamia muutospaineita voidaan verrata koko koulutusjärjestelmän kokemiin muutospaineesiin, joita aiheuttavat muun muassa siirtyminen informaatioyhteiskuntaan sekä tiedon yhä parempi saatavuus. Kriitikoiden mielestä opetusjärjestelmämme muuttuu kehityksen mukana liian hitaasti, eikä se pysty reagoimaan muuttuvaan maailmaan riittävän nopeasti. Seurauksena nähdään muun muassa luokissa tapahtuvaa turhautumista sekä keskittymiskyvyn puuttumista. (Juurinen 2014, 17-18.)

Media ja internet ovat tuoneet paljon haasteita opetustyöhön. Esimerkiksi internetiä koko elämänsä käyttänyt sukupolvi käyttää nettiä selvästi luontevammin kuin vanhemmat sukupolvet. Vaikka internetin käyttäminen esimerkiksi tiedon hakemiseen voi olla nuorille vanhempia luontevampaa, se ei suoraan tarkoita nuoren osaavan etsiä internetistä luotettavaa tietoa. Etenkin helposti vastakkainasettelua herättävistä aiheista, kuten kannabiksesta, voi olla hyvin hankala löytää varmasti luotettavaa tietoa. Luotettavan tiedon löytäminen tällaisista aiheista voi olla hankalaa kenelle tahansa, vaikka olisikin aktiivinen ja taitava internetin käyttäjä. Kenelläkään ei ole enää tietoon samanlaista monopolia, kuin aikana ennen internetiä. Yhdessä koettu ja jaettu tieto on sosiaalisen median muodossa tuonut myös haasteita perinteiselle tiedolle. Tällainen vertaistieto voidaan kokea virallista mediaa luotettavammaksi. Medialukutaidon edistäminen ja opettaminen on koulukasvatuksessa tärkeää, mutta tällä hetkellä se laahaa kuitenkin aikaansa jäljessä. (Leivo 2009, 8.) Mediavälitteinen populaarikulttuuri on nuorten elämässä hyvin vahvasti läsnä ja sen keinot vedota tunteisiin sekä kokemuseräiseen oppimiseen asettaa näin ollen koulussa tapahtuvalle kasvatusvaikutukselle suuria haasteita. Nuoret luovat median ja populaarikulttuurin kautta omaa identiteettiään, näin mediakulttuuri on hyvin lähellä nuorten minuutta toimien jopa jonkinlaisena opetuskoneena. (Herkman 2007, 39.)

Nuorten päihteiden käyttötavat, tiedot päihteistä sekä asenteet eri päihteitä kohtaan eroavat usein hyvin laajasti. Kyselytutkimusten mukaan yläaste- ja lukioikäisten nuorten kannabikseen liittyvä tietämys ja asenteet ovat hyvin vaihtelevia, mikä luo haasteita huumekasvatuksen toteuttajalle (Juurinen 2014, 85). Maunun (2012, 15-16) mielestä nuoret on jaettava pienempiin ryhmiin ja valita tietty kohderyhmä, johon halutaan vaikuttaa. Kaikkia nuoria puhuttelevia menetelmiä voi olla vaikeaa, ellei jopa mahdotonta löytää. Nuoret tulisikin nähdä päihdekasvatustilanteissa itsenäisinä subjekteina, joiden omat kokemukset ja näkemykset on tärkeä huomioida. Oppilaiden omat kokemukset ja heidän luomansa käsitykset ohjaavat tiedon vastaanottamista ja sitä, miten hän tiedon käsittelee tai tulkitsee (Peltonen 2001, 19). Esimerkiksi joillakin nuorista voi olla kannabiksesta käyttökokemuksia, joihin ei ole liittynyt mitään negatiivista. Tällöin esimerkiksi pelottelun tai suurentelun kautta toteutettu kannabisvalistus menettää näiden nuorten kohdalta heti vaikuttavuuden. Myös tuleva ja mahdollisesti aiemmin koettu kannabisvalistus voidaan kokea epäluotettavaksi. (Juurinen 2014, 86.)

Lisäksi kouluissa tapahtuvaan huumekasvatukseen liittyvä haaste on opettajien kokemus tietojensa riittämättömydestä. Opettajat saattavat kokea ettei heillä ole riittävästi tietoa huumausaineista, eivätkä he saa nuoria kiinnostumaan aiheesta. (Mäkitalo 2008, 180.) Nuoret saattavat myös tietää aiheesta opettajia enemmän, jonka vuoksi huumausaineista puhuminen saatetaan kokea haastavaksi (Juurinen 2014, 80). Näistä syistä ulkopuoliset ammattilaiset koettiin usein huumekasvatuksen toteuttamiseen sopiviksi (Mäkitalo 2008, 180).

4.3 Ratkaisukeinoja päihdekasvatuksen ongelmiin kouluilla

Antti Maunu (2012) kritisoi ehkäisevän päihdetyön keskittyneen alkoholista puhuttaessa liikaa itse alkoholiin aineena ja siihen mitä se tekee. Maunun mukaan tärkeämpää on keskittyä siihen miksi ja millä tavoin alkoholia käytetään. Sama pätee mielestäni myös kannabikseen tai päihteisiin ylipäänsä. Maunun mukaan ehkäisevään päihdetyöhön liittyy usein myös huolen näkökulma, missä päihteiden vaikutuksista nuoriin ollaan huolissaan. Huoli on useista näkökulmista perusteltua, mutta Maunu kyseenalaistaa päivittelyn vaikutuksen päihdehaittoja vähentävänä. (Maunu 2012, 162, 164.) Myös Juurinen (2014) näkee päihdekasvatuksen keskittyvän liikaa päihdehaittoihin sekä päihteiden ominaisuuksiin. Niiden sijaan päihdekasvatuksen tulisi keskittyä enemmän kasvatuksellisiin kohtaamisiin nuorten kanssa sekä tiedonkäsittelyn kehittämiseen (Juurinen 2014, 23-24).

Juurisen (2014) mukaan oppimisen käytänteet elävät tällä hetkellä nivelvaihetta. Vanhan mallin mukaiset oppimateriaalit ohjaavat oppilaiden oppimista, jolloin uudet oppimisen mallit sekä uuden median hyödyntäminen tulee vanhojen toimintatapojen rinnalle. Opettajan rooli tiedon ”omistamisessa” on muuttunut. Opettajan rooli tulevaisuudessa tulee olemaan yhä enemmän tiedon käytön sekä hankinnan arvioija ja ohjaaja. (Juurinen 2014, 19.)

Päihdekasvatuksen hyvänä lähtökohtana on huomioida kohderyhmän kokemukset ja käsitykset päihteistä (Peltonen 2001, 20).

Kriittiseksi kasvatukseksi tai kriittiseksi pedagogiikaksi kutsuttu suuntaus tarjoaa laajempia vaihtoehtoja opettamisen käytäntöihin ja tekniikoihin keskittymisen sijaan. Kriittinen kasvatustieteellinen huomioi myös median ja populaarikulttuurin vaikutukset nuoriin paremmin. Näiden vaikutukset nuoriin koetaan haasteellisiksi. (Herkman 2007, 10.) Kriittinen kasvatustiede on suunnattu hieman vanhemmille lapsille ja nuorille, käytännössä yläaste- ja lukioikäisille. Sen tavoitteena on lisätä tiedon kriittistä käsittelyä, sekä yhteiskunnallinen tiedostaminen ja yhteisöllisen vastuun lisääminen. (Herkman 2007, 12, 38.) Käsittelyn alla kriittistä pedagogiikkaa hieman tarkemmin.

4.4 Kriittinen pedagogiikka

Kriittinen pedagogiikka on kasvatustieteen suuntaus, jonka taustalla vaikuttaa useita merkittäviä ajatteluperinteitä sekä ajattelijoina, kuten feminismin, postkolonialistinen kritiikki, Foucault, Marx ja Freire'n kasvatustieteellinen filosofia, vain muutamia mainitakseni. Kriittisen pedagogiikan kehittäjät Giroux ja McLaren yhdistelevät paljon erilaista akateemista ajattelua sekä ajatuksia. (Aittola & Suoranta 2001, 9.) Näin ollen kriittistä pedagogiikkaa on mahdotonta määrittellä selkeästi. Määrittelyyn voidaan käyttää tiettyjä piirteitä ja välttämättömyyksiä, joita löytyy useita. Tärkeitä käsitteitä kriittiselle pedagogiikalle ovat politiikka, kulttuuri ja talous. Poliittisella ei viitata puoluepolitiikkaan vaan kulttuurin politiikkaan, jossa muun muassa luodaan identiteettejä ja kehitetään elämäntapojamme. Kriittisessä pedagogiikassa talouden merkitystä korostetaan. Hallitsevan markkinatalouden pyrkimys maksimoida voitot ja sen luoman kilpailu- ja tehokkuusyhteiskunnan tilalle tarvitaan uutta etiikkaa, joka johtaisi yhteisen hyvän talouspolitiikaksi. Nuoret ja lapset sosiaalistetaan tähän vallitsevaan talouspolitiikkaan, eikä heille välttämättä tarjota mahdollisuutta sen kyseenalaistamiselle. (Aittola & Suoranta 2001, 12-13; Juurinen 2014, 43.)

Kriittiselle pedagogiikalle ominaista on teorian dialektisuus. Kriittisen teorian on aina oltava osallistuvaa ja osallistavaa, jossa käytänteiden ymmärtämiselle annetaan käsitteellisiä välineitä. Tiedon ollessa aina jonkun tietoa, on tiedon ja vallan välinen suhde aina läsnä. Kriittisessä pedagogiikassa tätä suhdetta tarkastellaan alati, huomioiden myös näkökulmat joissa tieto on tuotettu. Keskeiseksi nähdään myös valtakulttuurin ja alakulttuurin välinen taistelu. (Aittola & Suoranta 2001, 13.) Kriittinen pedagogiikka ei ole tiedon siirtämistä opettajalta oppilaille, vaan kysymyksessä on dialektinen ja dialoginen tapahtuma. Tapahtumaa voidaan kuvailla opettajan ja oppilaan vastavuoroiseksi ajatuksen vaihdoksi. (Aittola & Suoranta 2001, 20.) Juuri dialogisuus ja osallistaminen näyttävät korostuvan kriittisessä pedagogiikassa.

Kriittinen pedagogiikka on saanut kritiikkiä sen vähäisestä kiinnostuksesta käytännön opetukseen ja didaktiikkaan. Herkmanin (2007, 9) mukaan aiheesta käytävä keskustelu on ollut liian teoreettista, eivätkä opettajat ole välttämättä pystyneet hyödyntämään teorioita käytännön työssään. Kriittisen pedagogiikan ongelmien on koettu koskevan nimenomaan käytännön toteutusta. Kriittinen pedagogiikka keskittyy enemmän kyseenalaistamaan vallitsevia ajatuksia ja oppeja kuin nykyiset opetussuunnitelmamme sekä koulujen painottamat sisällöt. Sitä onkin sovellettu Suomessa suurimmaksi osaksi aikuiskasvatukseen, vaikka esimerkiksi medialukuun liittyvässä opetuksessa se voisi edesauttaa ratkaisemaan aiemmin mainittuja ongelmia, joita siihen nykyisellään liittyy. (Juurinen 2014, 42-43.)

4.5 Päihdevalistus

Ehkäisevä päihdetyö ei ole synonyymi päihdevalistukselle, vaan valistus on osa ehkäisevää päihdetyötä (Soikkeli 2002, 23). Päihdevalistus sanana herättää nykyään useimmiten negatiivisia tai varautuneita tuntemuksia. Jos nuorelle kerrotaan seuraavalla tunnilla olevan luvassa päihdevalistusta, odottaa nuori usein seuraavalla tunnilla aikuisen kertovan hänelle pelkäänsä päihteiden vaarallisuudesta, porttiteorioista ja ensimmäisen kannabisiikin kuolettavuudesta. (Piispa & Puuronen & Salasuo & Soikkeli 2011, 11.)

Valistusta ei pitäisi Soikkelin (2002, 27) mukaan enää nykyään määrittää yksisuuntaiseksi tiedon jakamiseksi. Sen alkuperäinen tarkoitus on ollutkin käydä tiedostetusti hyödyllistä keskustelua. Päihdevalistuksesta puhuttaessa sanaa valistus leimaa ennen kaikkea vuorovaikutuksen puute, sillä joku kertoo sinulle miten asiat oikeasti ovat. Valistus tulkitaan yksipuoliseksi viestimiseksi, päihteiden vaaroista saarnaamiseksi ja jo olemassa olevan mielipiteen tuputtamiseksi. (Soikkeli 2002, 29.) Valistus sana tuo mieleemme lähinnä autoritäärisen valistustyyppin, minkä vuoksi siihen on luonnollista ja järkevää suhtautua varautuen. Maunun (2012) mukaan nykyinen ehkäisevä päihdetyö rinnastetaan usein perinteiseen päihdevalistukseen ja raittius-työhön. Näihin termeihin liittyy vahvoja aatteellisia pyrkimyksiä, joita usein vieroksutaan. Maunun mielestä on tärkeämpää keskittyä siihen mitä hyvinvoinnin eteen tehdään, eikä keskittyä määritelmiin (emt. 13). Esimerkiksi Soikkeli (2012, 29-30) tarjoaa valistus-sanalle uudissanaa päihdevalistus.

5 Tutkimusasetelma

Opinnäytetyön tavoitteena oli ennen kaikkea selvittää 9. luokkalaisten nuorten ajatuksia ja kokemuksia kannabisvalistuksesta, sekä selvittää minkä verran nuoret olivat puhuneet tai keskustelleet kannabiksesta eri tilanteissa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisäksi kertoa tiivistetysti kannabiksesta substanssina, sekä Suomen sisäisestä tilanteesta käytön ja asenteiden suhteen.

5.1 Laadullinen tutkimus ja havainnointi

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus. Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohdaksi voidaan määritellä todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoitus ilmentää tosiasioita. (Hirsjärvi ym. 2004, 152.) Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä esitän; mitä 9. luokkalaiset ajattelivat kokemastaan kannabisvalituksesta, sekä kuinka yleisiä kannabisaiheiset keskustelut heille olivat? Tutkimuskysymyksiini haettiin vastauksia 9. luokkalaisille suunnattujen puolistrukturoitujen ryhmähaastatteluiden avulla. Ennen toteutettuja haastatteluja seurasin 9. luokkalaisille pidettyjä HUBU-päihdekasvatustunteja, joihin haastatellut nuoret osallistuivat luokkineen. Tuntien seuraamisen syy oli löytää haastateltavat nuoret tuntien kautta, minkä lisäksi havainnoin päihdekasvatustunneilla kannabikseen liittyvää keskustelua ja kommentointia nuorten osalta.

Tieteellisen havainnoinnin osuutta tutkimusmenetelmänä ovat korvanneet muun muassa kyselyt ja haastattelut, sillä havainnointia pidetään hyvin työläänä menetelmänä. Sen etuihin voidaan luetella esimerkiksi suoran tiedon saaminen nopeasti, sekä hankitun tiedon monipuolisuus. Ryhmien tarkkailua niiden luonnollisissa toimintaympäristöissä voidaan pitää todellisen maailman tutkimisena. Sen haittoina sen sijaan voidaan nähdä havainnoijan läsnäolon mahdollinen negatiivinen vaikutus tilanteeseen, jota havainnoidaan. (Hirsjärvi & Remes & Sajaavaara 2004, 201-203.)

Tärkein syy sille miksi osallistuin HUBU-päihdekasvatustunneille, oli löytää mahdollisimman luontevasti haastateltavia nuoria ryhmähaastatteluihin. Toinen syy osallistumiselle, oli havainnoida tuntien aikana nuorien esiin tuomia asioita kannabiksesta. Opinnäytetyön kannalta tärkein materiaali oli nuorille suunnatut ryhmähaastattelut. HUBU-päihdekasvatustuntien havainnoinnin tarkoituksena oli seurata, mitä asioita kannabiksesta tuntien aikana mahdollisesti nousi esiin.

Seurasin neljä HUBU-päihdekasvatustuntia alkuvuonna 2017. Seuratut tunnit pidettiin kahdessa eri koulussa. Kaikki seuraamani tunnit pidettiin yhdeksäsluokkalaisille oppilaille ja kaikkien tuntien kesto oli 90 minuuttia. Tuntien aikana tarkoitukseni oli havainnoida nuorten kannabiksesta esiin tuomia asioita, sekä lisäksi muita nuorten esiin tuomia asioita, jotka liittyivät kouluissa tapahtuvaan päihdekasvatukseen. Vertailin myös kannabikseen liittyvien interaktiivisten kyselyjen tuloksia edellisiin kouluterveyskyselyihin. Seuraamani tunnit pitivät kaksi eri kouluttajaa, joista molemmat pitivät kaksi päihdekasvatustuntia. Toinen tuntien vetäjistä oli niin sanottu keikkakouluttaja ja toinen vakituudessa työsuhhteessa oleva koulutussuunnittelija. Jokaisen tunnin alussa kouluttaja antoi minulle mahdollisuuden esitellä itseni ja kertoa oppilaille miksi olin paikalla. Oppilaille oli edellisellä viikolla annettu ilmoitus kotiin vietäväksi, jossa kerrottiin opinnäytetyöni tarkoituksesta ja kysyttiin huoltajan lupaa mahdolliseen ryhmähaastatteluun osallistumiseen. Koin itse, ettei läsnäoloni häirinnyt tunteja ja kotiin ennak-

koon lähetettyjen lupalappujen vuoksi ainakin osa oppilaista osasi odottaa ylimääräisen henkilön läsnäoloa. En osallistunut tuntien kulkuun muuten millään tavalla, mikäli tuntien vetäjä ei erikseen esittänyt minulle kysymystä. Seuratuille tunneille osallistui kaiken kaikkiaan 66 oppilasta.

5.2 Ryhmähaastattelut

Ryhmähaastatteluihin osallistui 16 nuorta ja ne pidettiin neljälle erilliselle ryhmälle. Haastattelut toteutettiin koulujen tiloissa samoina päivinä kuin HUBU-tunnit. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Puolistrukturoidun haastattelumuodon käyttö on perusteltua, kun tutkitaan haastateltaville mahdollisesti arkoja aiheita tai jos haastateltavat eivät välttämättä ole tottuneet puhumaan tutkittavasta aiheesta (Hirsjärvi & Hurme, 1991, 35). Kaikille haastateltaville kysymykset ovat samat, mutta haastateltavat voivat vastata ilman vastausvaihtoehtoja. Kysymysten muodot ja järjestys voivat vaihdella, mutta puolistrukturoidulle menetelmille yleistä on jonkin tietyn asetelman tai näkökohdan pysyminen samana. (Hirsjärvi & Hurme, 2009, 47).

Haastattelun etuihin kuuluu haastateltavien mahdollisuus tuoda todella vapaasti omia mielipiteitä esille, jolloin haastattelija pystyy tarkentavilla kysymyksillä pyytämään esimerkiksi perusteluja tuotuihin mielipiteisiin (Hirsjärvi & Hurme, 2009, 35.) Teemahaastattelu etenee tiettyjen teemojen kautta, eikä haastattelua voi sitoa kvalitatiiviseen tai kvantitatiiviseen leiriin. Se luo haastattelijalle tiettyä vapautta tuoda esiin haastattelun olennaisimmat asiat. Teemahaastattelu on lähempänä strukturoimatonta haastattelua, mutta teemojen ollessa kaikille samat, on se ennalta määrätty asetelma, joka tekee teemahaastattelusta puolistrukturoidun menetelmän. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 48)

Haastattelun ongelmiin voidaan lukea haastattelijan kokemattomuus tai kouluttamattomuus. Olisi tutkimuksen kannalta edullista, mikäli haastattelija olisi kouluttautunut haastattelijan rooliin. Haastattelujen järjestäminen sekä niiden purkaminen voivat viedä paljon aikaa ja olla hyvin työlästä. Haastattelun luotettavuus voi kärsiä, mikäli haastateltavat antavat yleisesti hyväksyttäviä vastauksia, tai kokevat mahdollisesti sosiaalista painetta vastauksia antaessaan. (Hirsjärvi & Hurme, 2009, 35)

Yleisin tapa toteuttaa haastatteluja ovat yksilöhaastattelut. Ryhmähaastattelu on myös monesti toimiva tapa tehdä haastatteluja. Ryhmähaastattelut voidaan jakaa muutamaan alakategoriaan, ja niiden suosio on ollut nousussa. Yksilöhaastatteluiden toteuttaminen voi tuntua muiden haastattelumuotojen sijaan helpommalta toteuttaa, mutta ryhmähaastatteluilla on omat etunsa. Ryhmähaastattelut voivat olla hyvin vapaamuotoisia keskusteluja, missä asioiden spontaani kommentointi on mahdollista. Ryhmähaastattelussa haastattelijan rooli eroaa hieman yksilöhaastattelijan roolista. Haastattelijan on huolehdittava teemoissa pysymisestä

sekä johtaa keskustelua siten, että kaikilla osallistujilla on tasavertaiset mahdollisuudet osallistua keskusteluun. (Hirsjärvi & Hurme, 2009, 61)

Ryhmähaastattelun etuihin voidaan lukea tiedon saaminen kerralla useilta haastateltavilta. Nuorten tai pienten lasten kohdalla ryhmähaastattelun etuna voi olla vastausten ja mielipiteiden parempi saaminen. On mahdollista, että kahdenkeskisiä haastattelutilanteita mahdollisesti jännitetään, jolloin vastausten saaminen voi olla hankalampaa. Ryhmähaastatteluun liittyviä muita ongelmia voivat olla ryhmissä vallitseva valtahierarkia ja ryhmän dynamiikka. Suuri ongelma ryhmähaastatteluissa voi olla silloin, kun henkilö tai kaksi henkilöä dominoivat ryhmää, jolloin muiden vastaukset voivat jäädä selvästi vähemmälle. Haastattelijan on tällöin pystyttävä vähintäänkin pyytämään muilta erikseen kommentteja. Myös tekniset ongelmat voivat tuoda haasteita ryhmähaastatteluiden nauhoitukseen. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi yhden mikrofonin tai nauhurin olevan riittämätön, etenkin mikäli kyseessä on iso ryhmä. Ongelmia voi tuottaa myös aineiston purkamisen, etenkin jos on tärkeää tietää, kuka henkilö puhuu milloinkin. (Hirsjärvi & Hurme, 2009, 63.) Nuorten haastattelussa ongelmia voi tuottaa nuorten motivoiminen haastateltaviksi, tai vastaamaan asiallisesti kysymyksiin. Nuorten motivaationa osallistua haastatteluun voi toimia vain pääsy pois normaalista opetuksesta, mikäli haastattelu järjestetään kouluaikana. Nuoret on voitettava tutkimuksen puolelle, ja saatava heidät tuntemaan että heidän mielipiteillään on oikeasti merkitystä ja ne kiinnostavat tutkijaa. (Hirsjärvi & Hurme, 2009, 132.)

Haastattelujen sisältö suunniteltiin yhdessä opinnäytetyön tilaajan, EHYT ry:n Kim Kannussaa-
ren kanssa. Ryhmähaastatteluiden tavoitteena oli selvittää nuorten ajatuksia ja mielipiteitä koetusta kannabisvalistuksesta, sekä selvittää kuinka paljon nuorille oli ylipäättään kannabiksesta puhuttu ja kuinka yleistä kannabiksesta puhuminen nuorten keskuudessa oli. Suunnitteluvaiheessa teema-alueiksi muodostuivat neljä eri teemaa. Teemahaastattelurunko löytyy työn liitteenä 1. Haastattelut oli tarkoitus aloittaa kysymyksellä, joka viittasi nuorten osallistumaan HUBU-tuntiin. Tarkoituksena oli kysyä HUBU-tunnin aiheista, sekä siitä oliko kannabis noussut esiin tunnilla. Tarkoituksena oli luoda selvä yhteys HUBU-tuntiin, sekä aloittaa haastattelut kysymyksillä, joihin nuoret pystyivät melko helposti vastaamaan. Toinen selkeä teema haastatteluissa oli selvittää, missä ja milloin kannabiksesta oli nuorille puhuttu. Kolmantena teemana oli tärkeää saada tietoa erosivatko tavat puhua kannabiksesta eri paikoissa ja tilanteissa, sekä nähtiinkö tavoissa keskustella selkeitä eroja suhteessa alkoholiin ja tupakkaan. Neljäs selkeä teema oli selvittää nuorten kokemuksia koetusta kannabisvalistuksesta ja kannabiskeskusteluista, sekä selvittää nuorten omia toiveita kannabisvalistuksen toteutuksesta.

5.3 Aineiston analyysi

Haastatteluista saatava aineisto voi olla suuri, vaikka haastateltavien joukko ei olisi ollut suuri. Aineiston runsauteen vaikuttaa muun muassa haastateltavien ja haastattelijan välille syntyneen keskustelun monipuolisuus ja sen syvyys. Aineiston runsaus ja monipuolisuus voi tehdä purkamisesta haastavaa ja haastavuuden lisäksi työlästä. Aineiston purkaminen on syytä aloittaa välittömästi, mikäli sen purkamista ei ole aloitettu keruuvaiheessa. Tällöin tutkija voi huomata haastattelun mahdollisia puutteita, tai selvennystä tarvitsevia tietoja. Nämä korjaukset ovat helpommin tehtävissä heti haastattelujen jälkeen. Jotkut havaitut ongelmat voivat vaatia tutkijalta myös etäisyyden ottamista, eikä ohjeen noudattaminen täysin kirjallisesti johda aina toivottuun lopputulokseen (Hirsjärvi & Hurme 2009, s.135.)

Ryhmähaastattelut toteutettiin puolistrukturoituina haastatteluina eli teemahaastatteluina (Hirsjärvi & Hurme 1991, 35), joiden pohjana oli ennalta valmistettu haastattelupohja. Teemahaastattelu mahdollisti lisä- sekä tarkentavat kysymykset, mikä sopi tutkimukseeni hyvin. Tutkimuksen tarkoituksena oli ennen kaikkea tuoda nuorten mielipiteitä esiin, ja myös sen vuoksi teemahaastattelu oli sopivin vaihtoehto tutkimukselleni (Hirsjärvi & Hurme, 2008 48). Ryhmähaastattelussa tutkijan tehtävänä on saada aikaan keskustelua ja huolehtia keskustelun pysyvän tutkittavassa teemassa. Tutkijan on myös huomioitava kaikki ryhmähaastatteluun osallistujat ja varmistaa että jokainen pääsee osallistumaan keskusteluun. Ryhmähaastattelujen haasteina voidaan nähdä ryhmädynamiikan vaikutus, sekä haastattelujen purkamisen haasteellisuus. Haastattelujen videointi voi helpottaa niiden purkamista ja analysointia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 61.)

Aineiston purkamiseen voi valita kaksi tapaa, joista ensimmäinen on kirjoittaa haastattelut puhtaiksi sanasta sanaan, tai purkaa aineisto valikoiden. Toinen vaihtoehto on tehdä päätelmiä suoraan tallenteista. Suoraan tehdyt päätelmät tallenteista ovat yleisiä silloin, kun aineistoa tai haastateltavia ei ole runsaasti. Tästä johtuen aineiston litterointi eli purkaminen sanasta sanaan tai valikoiden on todennäköisesti yleisempää. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 138)

Aloitin haastatteluiden purkamisen välittömästi viimeisten haastatteluiden jälkeen. Litteroituja sivuja kertyi yhdeksän sivua. Haastattelut on kirjoitettu aluksi sanasta sanaan puhtaaksi teema-alueittain, jonka vuoksi aineiston analysointi oli helpompaa. Aineiston purkamisessa ei käytetty apuna tekstianalyysiohjelmaa. Vaikka haastatteluiden purkaminen sanasta sanaan voi olla hyvin hidasta ja aikaa vievää etenkin ryhmähaastatteluiden osalta (Hirsjärvi & Hurme 2009, 140), koin sanasta sanaan purkamisen hyödylliseksi aineiston analysointia varten. Käytännössä tämä tarkoittaa, että aluksi jokaisen ryhmän vastaukset ovat kirjoitettu puhtaaksi teema-alueiden alle. Haastatteluiden purkamisen aikana ei ole eritelty erikseen, kuka haastateltavista milloinkin puhuu. Pelkästään eri haastatteluryhmien antamat vastaukset on eritelty. Haastattelut on purettu lopullisiin tuloksiin kuitenkin valikoiden teema-alueiden kautta,

sillä haastatteluissa ilmeni hyvin paljon samanlaisia vastauksia. Tuloksissa aineistoa käsitellessään nimenomaan teema-alueiden kautta, jolloin esimerkiksi ryhmien vastausten toistuvuudet on helppo huomioda. Tuloksissa on tuotu esiin keskeisimmät havainnot, jonka lisäksi esiin on tuotu tärkeäksi tai poikkeaviksi kokemiani yksittäisiä havaintoja ja kommentteja. Haastatteluaineiston luotettavuuden varmistamiseksi käytin kaikissa haastattelutilanteissa kahta eri ääninauhuria. Haastattelut on purettu sanasta sanaan seuraavan viikon aikana viimeisestä haastattelusta.

5.4 Ryhmähaastattelujen toteutus

Ryhmähaastattelujen järjestämiseksi otin ensimmäiseksi yhteyden koulujen rehtoreihin, joissa ryhmähaastattelut oli tarkoitus toteuttaa. Halusin ensiksi puhua koulujen rehtoreiden kanssa, jotta tietäisin heidän suhtautumisensa asiaan. Keskustelin puhelimesta rehtoreiden kanssa ja varmistuin heidän suhtautuvan positiivisesti opinnäytetyöhöni. Otin tämän jälkeen yhteyttä kunnan palvelupäällikköön, minkä jälkeen hain opinnäytetyöni haastatteluihin virallista tutkimuslupaa (Liite 2). Lupa tuli nopeasti kunnalta nopeasti, eikä sen hakemiseen liittynyt ongelmia minkäänlaisia ongelmia.

HUBU-tuntien loppuun kysyin halukkaita osallistumaan ryhmähaastatteluun, josta oli edeltävällä viikolla ilmoitettu lupalappujen muodossa oppilaiden huoltajille (Liite 3). Halukkaiden oppilaiden piti palauttaa lappu huoltajan allekirjoituksella varustettuna. Muutama ryhmähaastatteluun halukas oppilas oli unohtanut lapun kotiin, jolloin koulujen ohjeistuksen mukaan soitimme nuoren huoltajille ja varmistimme huoltajan suostumuksen ryhmähaastatteluun. Huoltajille lähetetyissä lapiissa oli lyhyesti selvitetty opinnäytetyöni tarkoitus ja kerrottu mistä nuorilta tullaan kysymään. Myös yksityisyydensuojasta oli tarkka selostus. Kaikki neljä ryhmähaastattelua järjestettiin HUBU-tuntien kanssa samana päivänä siten, että aamulla tunnille osallistuneet nuoret haastateltiin viimeistään iltapäivällä. Haastattelut toteutettiin koulujen luokahuoneissa tai oppilaskunnan tiloissa. Haastatteluihin osallistuneiden oppilaiden lukumäärä ja sukupuolijakauma ovat ainoat tiedot, joita oppilaista on kirjattu ylös.

Ryhmähaastatteluihin osallistui kaikkiaan 16 nuorta, joista kymmenen oli tyttöjä ja kuusi poikia. Haastateltavien motivaatio tutkittavaa ilmiötä kohtaan voi aiheuttaa tutkijalle ongelmia (Hirsjärvi & Hurme 1991, 46). Haastateltavien nuorien löytäminen oli kuitenkin melko helppoa, eikä haastateltavia tarvinnut erikseen suostutella. Kaikki olivat itse halukkaita osallistumaan haastatteluihin. Koin nuorten olevan kiinnostuneita kannabiksesta ilmiönä, jonka vuoksi haastateltavat mahdollisesti löytyivät helposti. Helppoon tavoitettavuuteen mahdollisesti vaikutti myös kouluaikana tehdyt haastattelut, sekä haastattelujen toteutus tutussa ympäristössä. Teemahaastattelut tulee järjestää ympäristössä, joka on haastateltaville rauhallinen ja turvallinen. Tämän avulla haastateltaviin on mahdollista luoda hyvä kontakti. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 61). Kouluaikana järjestetty haastattelu saattoi olla jollekin nuorelle motiivi

osallistua haastatteluun, jotta normaaliin opetukseen ei haastattelun aikana tarvinnut osallistua. Nuorten vastaukset haastattelutilanteissa ovat yleensä tällöin lyhyitä ja ylimalkaisia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 132). Mielestäni nuoret olivat kuitenkin hyvin aktiivisia haastattelutilanteissa, enkä kokenut normaalista opetuksesta pois jäämisen olevan ainakaan ainut motiivi ryhmähaastatteluihin osallistumiselle.

Nauhoitin ryhmähaastattelut kahdella ääninauhurilla, sillä koin videoinnin mahdollisesti lisäävän jännitystä haastattelutilannetta kohtaan. Myös mahdolliset ennakkoluulot videointia kohtaan vaikuttivat siihen, etten edes miettinyt missään vaiheessa muiden kuin ääninauhurien käyttöä. En huomannut kenenkään haastatteluihin osallistuneen erityisesti vieroksuvaan tai jännittävään ääninauhurin käyttöä. Pidin nauhurit haastattelutilanteissa näkyvillä ja varmistin kaikkien ymmärtäneen, että haastattelut tullessaan nauhoittamaan. En myöskään havainnut yhdessäkään ryhmässä selvää valtahierarkiaa, joka olisi mahdollisesti vaikuttanut yksilöiden keskusteluaktiivisuuteen. Varmistin myös aina, ettei kenelläkään ollut mitään lisättävää ennen seuraavaan kysymykseen menemistä. Tämän lisäksi pyrin pitämään lyhyitä taukoja ennen seuraavaa kysymystä. Nämä toimet eivät välttämättä poista mahdollisia ongelmia, mutta todennäköisesti ainakin pienentävät niiden mahdollista vaikutusta. Tarkoituksena oli saada haastatteluihin 16-20 nuorta, joten tavoite haastateltavien lukumäärästä toteutui.

5.5 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Tieteellisessä tutkimuksessa tutkijan on tärkeää pysyä puolueettomana ja olemaan valmis huomioimaan vaihtoehtoisia ja vastakkaisia näkökulmia. Oman tutkimuksen kriittinen tarkastelu on tärkeää, jonka lisäksi tutkijan on oltava valmis korjaamaan menettelytapojaan sekä johtopäätöksiään tarvittaessa. Tutkimuksen pyrkimys on luotettavuus. Tähän lopputulokseen päästäkseen, on tutkijan oltava huolellinen ja järjestelmällinen tutkimusta tehdessään. Tutkittavaan ilmiöön on syytä perehtyä erityisen hyvin sekä huomioida tutkimukseen mahdollisesti liittyvät eettiset ongelmat. (Hirsjärvi ym. 2004, 23-24.) Opinnäytetyön toteutuksessa on noudatettu hyviä tieteellisen periaatteen käytäntöjä. Olen koko prosessin ajan ottanut huomioon, ettei oma mielipiteeni ole päässyt vaikuttamaan mihinkään tutkimuksen osaan. Etenkin haastattelutilanteissa tutkijan neutraalius on erityisen tärkeää, jotta esimerkiksi kysymysten asettelu ei johdattele haastateltavien vastauksia suuntaan tai toiseen.

Teemahaastattelun tarkoituksena on saada tuotua haastateltavien ajatuksia ja kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman todennukaisesti sekä monipuolisesti. Mitään tutkimusta ei voida pitää käyttökelpoisena, mikäli tutkimusta ei pidetä luotettavana. Mitään tutkimukseen liittyvää vaihetta ei voida pitää tutkimuksesta irrallisena, vaan koko tutkimuksen ajan on mietittävä asioita, jotka voivat vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 128.) Tutkimuksessa tulee ottaa huomioon tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden kohtelu sekä se, että heidän osallistuminen perustuu aina vapaaehtoisuuteen. Tutkijan on

oltava avoin omasta tutkimuksestaan ja kerrottava tarkasti mitä tutkimukseen sisältyy. (Hirsjärvi ym. 2004, 26.) Haastatteluiden eettisyyttä ja toteutuksen luotettavuutta on jo hieman käsitelty edellisessä kappaleessa.

Nuoria haastateltaessa haasteena voidaan nähdä nuorten motivaatio tutkimukseen osallistumiseen (Hirsjärvi & Hurme 2009, 132). Myös haastattelijan ja hänen käyttäytymiseensä haastattelutilanteissa liittyy tiettyjä vaatimuksia. Haastattelijan tulee muun muassa olla hyvin perillä tutkimuksessa käsiteltävästä aihepiiristä, sekä toimia haastattelutilanteissa johdonmukaisesti ja selkeästi. Haastattelijan tärkein ominaisuus on kokemus, joka haastattelijaa saa haastattelukoulutuksesta ja haastatteleamalla. Pelkkä kanssakäyminen toisten ihmisten kanssa ei opeta meistä hyviä haastattelijoita. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 68.) Olen itse tehnyt satunnaisia haastatteluja ennen tähän opinnäytetyöhön tehtyjä ryhmähaastatteluja. Olin valmistunut haastatteluihin lukemalla ohjeita oppikirjoista, sekä kiinnittämällä huomioita mahdollisiin ongelmakohtiin. Olin myös keskustellut haastatteluiden toteuttamisesta kahden kokeneen haastattelijan kanssa.

Haastatteluaineiston luotettavuuteen vaikuttavat monet tekijät. Esimerkiksi tallenteiden huono laatu vaikuttaa aineiston luotettavuuteen. Myös litteroinnin aikana tutkijan tulee noudattaa samoja sääntöjä ja käytänteitä, jotta tutkimusta voidaan pitää luotettavana. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 185.) Ryhmähaastatteluiden laadun takaamiseksi haastattelutilanteiden tallennukseen on käytetty kahta eri ääninauhuria. Haastattelut purettiin ensiksi sanasta sanaan, jonka jälkeen purin ne valikoiden lopulliseen työhön. Mielestäni valikoiminen oli järkevää, sillä vastauksissa samat asiat nousivat usein esille. En ole kuitenkaan jättänyt mitään oleellista tai tärkeää pois. Olen tuonut kaiken oleellisen tiedon esiin ja lisäksi maininnut nuorten yksittäisiä kommentteja haastattelujen puruissa. Tutkimuksen luotettavuutta lisää se seikka, että olen tehnyt kaikki tutkimukseen liittyvät vaiheet itse. Haastatteluiden purkaminen on aloitettu välittömästi haastatteluiden jälkeen. Pidän haastatteluista saatuja tuloksia luotettavina, enkä havainnut haastatteluihin osallistuneiden nuorten kohdalla merkkejä kyseenalaisista motiiveista osallistua haastatteluihin. Kaikki haastateltavat osallistuivat aktiivisesti haastattelutilanteissa ja puhuivat hyvin luontevasti. Haastateltujen oppilaiden määrä ei ole kovin suuri ja lisäksi haastattelut tehtiin kahdella eri yläasteella. Kattavamman tutkimuksen tekeminen vaatisi huomattavasti enemmän aikaa, sekä eri puolille Suomea kohdistuvia haastatteluja.

6 Tulokset

Ennen teemoittain purettuja ryhmähaastatteluiden tuloksia on esitelty HUBU-päihdekasvatustunneilla tehdyt havainnot. Ryhmähaastattelut aloitettiin kysymällä mitä asioita HUBU-tunneilla oli käsitelty. Tarkoituksena oli, että nuoret kertovat itse mistä asioista tunnilla oli heidän mielestään puhuttu. Lisäksi tarkoituksena oli aloittaa niin sanotusti helpol-

la kysymyksellä, eikä hypätä välittömästi varsinaisiin kannabisaiheisiin kysymyksiin. Kaikkien ryhmien nuoret osallistuivat hyvin aktiivisesti ryhmähaastattelun vastauksiin. Ryhmähaastatteluihin osallistuneet nuoret olivat joko samalla tai rinnakkaisluokalla toistensa kanssa, joten he todennäköisesti tunsivat toisensa melko hyvin. Vastauksista huomasi, etteivät nuoret tuntuneet jännittävän tilannetta tai toisiaan, vaan asioista puhuttiin hyvin avoimesti. Lähtökohdallisesti voisi ajatella, että haastavin aihe nuorille ryhmässä puhuttaessa saattaisi olla huoltajien kanssa käyty keskustelut kannabiksesta. Nuorten vastaukset olivat kuitenkin myös tähän aiheeseen liittyen mielestäni hyvin avoimia ja suorina.

6.1 Havainnot HUBU-päihdekasvatustunneilta

Kaikkien ryhmien vastaukset sekä kommentit antoivat ymmärtää, että suurin osa oppilaista oli puhunut jonkun aikuisen kanssa päihteistä. Sitä, kuinka usein tai miten päihteistä oli puhuttu, ei kuitenkaan tiedetä. Oppilaiden mielestä päihteistä oli melko hankalaa puhua aikuisten kanssa. Oppilaat halusivat päihteisiin liittyvien keskustelujen olevan rentoja, eivätkä millään tavalla tuomitsevia. Tämän lisäksi oppilaat toivoivat usein uutta tietoa päihteistä.

Kannabiksesta puhuminen tuntui kiinnostavan oppilaita hieman enemmän, kuin tutummiksi päihteiksi koetut alkoholi ja nikotiinituotteet. Kannabiksesta tiedettiin jonkin verran asioita ja siihen suhtautuminen oli mielestäni tuntien aikana melko neutraalia. Oppilaat tiesivät asioita kannabiksen käyttöön liittyen, kuten millä tavoin sitä voidaan käyttää. Myös joitain kannabiksen haittavaikutuksia tiedettiin, mutta sitä pidettiin melko vaarattomana ja keskusteluissa jotkin oppilaat nostivat alkoholin vaarallisemmaksi kuin kannabiksen.

Kannabiksen vakavista haittavaikutuksista puhuttaessa oppilaat eivät vaikuttaneet tietävän, kuinka tietoon pitäisi suhtautua. Eräs oppilas kyseenalaisti vakavien haittavaikutusten esiintuomista sillä, ettei niin koskaan kenellekään käy. Osa oppilaista suhtautui kannabiksen lääkekäyttöön lähtökohdallisesti hyvin positiivisesti. Lääkekannabis tuntui myös hämmentävän joitain oppilaita. Monesti päihteistä puhuttaessa tai ehkäisevää päihdetyötä tehtäessä keskustelu tai pääpaino keskittyy usein päihteiden haittavaikutuksiin. Mikäli nuorille oltiin aina tai lähes aina puhuttu pelkästään kannabiksen haitoista tai sen turmiollisuudesta, on mahdollista, että lääkinnällisestä kannabiksesta keskustelu voi aiheuttaa nuorissa hämmennystä; esimerkiksi tilanteissa, joissa päihdetunnin vetäjä ei tiedä juurikaan lääkekannabiksen käytöstä tai käyttötarkoituksista.

Nuorten mielestä kannabis on käytetyin huumausaine, koska se on halpaa, hyvin/nopeasti kasvavaa ja ennen kaikkea se ei ole heidän mielestään kovin vahvaa, tai kuten yhdellä tunnilla eräs oppilas sanoi:

”Se (kannabis) ei ole hirveen vahvaa, et pysy kuosissa”.

Eräällä tunnilla tuotiin myös esille kannabiksen kokeilua esiintyvän laajasti eri ihmisryhmien parissa. Lähes kaikki ryhmät nostivat kokeilunhalun yhdeksi syyksi kokeilla kannabista nuorena.

”Kaikenlaiset ihmiset kokeilevat kannabista.”

Nuorten mielestä alkoholi saattoi käyttäjänsä huonompaan kuntoon, tai muutti ihmistä enemmän kuin kannabis. Asia nousi jokaisella seuraamallani HUBU-tunnilla vähintään kerran esiin. On mahdotonta sanoa, onko kyseessä enemmän negatiivinen suhtautuminen alkoholiin vai hyvin positiivinen suhtautuminen kannabikseen. Internetissä ja eri medioissa on ollut esillä melko usein kannabista ja alkoholia vertailevia juttuja, tai ainakin asia nostetaan helposti esiin kannabiksesta puhuttaessa. Vaikka aineita on melko turha vertailla keskenään, ovat etenkin kannabiksen ”puolestapuhujat” usein tuoneet vertailua alkoholiin nähden esiin. Myös kannabiksen käyttötavat olivat nuorten mielestä yksi syy kannabiksen suosiolle verrattuna muihin laittomiin huumausaineisiin.

”Alkoholi muuttaa sua ihmisenä, mut kannabis ei. Siks käyttäsin mieluummin kannabista ku alkoholia.”

”Sitä poltetaan eikä piikitetä ja sitä voi syödä”.

6.2 Kannabis ja HUBU-tunnit

Nuorten mielestä HUBU-tunneilla puhuttiin päihteistä yleisesti, sisältäen alkoholin, nikotiinituotteet, kannabiksen ja muut huumeet. Neljästä ryhmästä kaksi luetteli kannabiksen ja muut huumeet erikseen, mikä on nykyään melko yleistä. Kannabista ei usein luokitella samaan kategoriaan muiden vahvempien huumeiden kanssa, vaikka sitä tuntien ohjaaja ei itse ollut painottanut yhdelläkään seuraamallani tunnilla. Lisäksi nuoret luettelivat yksittäisiä asioita, joita tunnilta oli jäänyt mieleen. Seuraava kysymys oli, mitä tunnilla puhuttiin kannabiksesta. On mielenkiintoista, että kaksi ryhmistä keskittyi kannabiksen muotoihin, sen yleisyyteen ja käyttötappoihin. Kaksi ryhmää sen sijaan keskittyi vastauksissaan lähes pelkästään kannabiksen haittoihin. Toinen näistä jälkimmäisistä ryhmistä myös kyseenalaisti kannabiksen laittomuutta.

”Vähä kyseenalaistettiin, et onks se nyt huono vai hyvä, ja minkä takii se on laitonta.”

Tälle ryhmälle oli jäänyt epäselväksi miksi kannabis on laitonta, vaikka he puhuivat paljon sen haitoista. On hyvin mahdollista, että kahden eri kouluttajan mahdolliset painotuserot voivat näkyä vastauksissa. Vaikka HUBU-malli on aina kaikille sama, eivätkä esimerkiksi tunnilla esitettävät interaktiiviset kysymykset koskaan eroa, on mahdollista, että kouluttajat painottavat hieman erilaisia asioita. Erojen ei välttämättä tarvitse olla suuria, mutta ne helposti vaikuttavat kuulijan päällimmäisenä mieleen jääviin asioihin. Aihetta on mahdoton tarkastella sen

enempää, sillä seurattuja tunteja oli vain neljä ja eri kouluttajia kaksi. On kuitenkin tärkeää huomioida kouluttajien mahdolliset painotuserot. Myös jokainen koulutettava ryhmä on erilainen, ja hyvin erilaiset asiat voivat nousta helposti ryhmissä esille. Vaikka malli ja kysymykset ovat samat, on jokaisella kouluttajalla varmasti oma tyylinsä ja tapansa viedä päihdekasvatustunteja eteenpäin. En itse huomannut seuratuilla tunnilla merkittäviä eroja tuntien kullussa.

6.3 Missä ja milloin kannabiksesta keskusteltiin

Kaikki ryhmät olivat sitä mieltä, ettei kannabiksesta oltu puhuttu juurikaan muutoin koulussa kuin terveystiedontunneilla kahdeksannella luokalla. Yksi ryhmistä kertoi, että he olivat puhuneet aiheesta myös biologian tunnilla ja, että aihe nousee silloin tällöin esiin. Kolme ryhmistä oli sitä mieltä että kannabis oli käsitelty hyvin pintapuolisesti, eikä siihen ollut käytetty niin paljon aikaa kuin alkoholiin ja nikotiinituotteisiin. Oppilaat mainitsivat myös että heidän oppikirjoissaan alkoholilla ja nikotiinituotteilla oli omat kappaleensa, mutta kaikki huumeaineet (kannabis mukaan lukien) olivat vain lueteltu oppikirjassa. Yhden ryhmän oppilaat olivat perehtyneet kannabikseen, sekä muihin huumeisiin, selvästi muita ryhmiä syvemmin. Opettajien erot ovat selviä, vaikka opetussuunnitelma on kaikille sama. Muut tilanteet, joissa nuoret olivat puhuneet kannabiksesta jonkun muun aikuisen kuin opettajan tai oman huoltajan kanssa, olivat nuorisotaloilla käydyt keskustelut nuoriso-ohjaajien kanssa, sekä vapaa-ajan harrastusten parissa käydyt keskustelut.

Huoltajien kanssa käydyt keskustelut kannabiksesta vaihtelivat hyvin paljon yksilön mukaan. Jotkut oppilaista kertoivat, etteivät olleet keskustelleet koskaan kannabiksesta huoltajan tai huoltajien kanssa, kun taas muutama oppilaista kertoi keskustelleensa aiheesta hyvin avoimesti. Avoimesti aiheesta keskustelleet nuoret kertoivat pystyvänsä keskustelemaan kannabiksesta samalla tavoin kuin mistä tahansa aiheesta.

”Mä oon puhunu ihan normaalisti, niinku mistä tahansa kuten tupakasta tai jostain muusta tollasesta. Viimeks puhuttiin, kun hain lupaa tähän haastatteluun. Sit ne kyseli, et mikä mun mielipide on kannabikseen ja silleen.”

Osa nuorista oli ottanut aiheen itse kotonaan puheeksi. Nuoret jotka olivat keskustelleet aiheesta vähän huoltajiensa kanssa, kuvailivat keskustelujen olleen hyvin yksipuolisia, eikä osa halunnutkaan kutsua näitä ”juttutuokioita” keskusteluiksi

Myös asioiden liioittelu ja jopa pelottelu saattoivat oppilaiden mukaan leimata näitä keskusteluja. Eräs oppilas kertoi, että kun hän oli vienyt lupalapun huoltajalleen ryhmähaastattelua varten ja kertonut haluavansa osallistua ryhmähaastatteluun, oli huoltaja luullut nuoren käyttävän tästä syystä kannabista.

”Meillä ei oo puhuttu paljoo, mut sillon ku vein ton lupapaperin, nii äiti luuli et mä nyt sitten poltan (kannabista).”

Vanhempien suhtautuminen aiheeseen vaihteli nuorten vastausten mukaan hyvin paljon. Tähän vaikuttaa heidän omat tietonsa ja suhtautumisensa aiheeseen. Nämä asiat vaikuttavat myös valmiuteen keskustella aiheesta nuoren kanssa. Nuorten vastauksista nousi selvästi esiin, että huoltajat olivat nostaneet aiheen nuoren kanssa esille, mikäli olivat esimerkiksi kuulleet nuorison jääneen kiinni kannabiksen käytöstä paikkakunnalla. Kaksi samassa koulussa haastateltua ryhmää nostivat haastatteluissa esiin erään koulun oppilaan kiinnijäämisen kannabiksen käytöstä, mikä oli vaikuttanut monen muunkin oppilaan elämään. Oppilaiden mukaan kaikki kannabiksen käytöstä kiinni jääneen kavereista oli saanut kotiin lastensuojeluilmoituksen. Eräs oppilas kertoi haastattelussa saaneensa kyseisen kirjeen myös kotiinsa vietäväksi, vaikka ei ollut koskaan ollut missään tekemisissä kyseisen oppilaan kanssa. En pysty tarkemmin kertomaan, millaisen kirjeen nuoret ovat tarkalleen saaneet kotiin vietäviksi, mutta kaikki kyseisen koulun oppilaat kertoivat tapahtuneesta ryhmähaastatteluissa. Tapahtuman johdosta huoltajien kanssa oli jonkun verran puhuttu kannabiksesta ja eräs oppilas kertoi nostaneensa asian esiin itse huoltajien kanssa, vaikka ei ollut kyseistä kirjettä saanut kotiin vietäviksi. Tapahtuma oli selvästi vaikuttanut monen nuoren elämään jollakin tavalla ja se oli selvästi puhuttanut nuoria hyvin paljon. Erityistä tapahtuneessa on se, ettei kyseisestä tapauksesta ollut puhuttu nuorten kanssa tai asiaa ei ilmeisesti käyty koulussa läpi, ainakaan nuorten kertoman mukaan. Nuorten mukaan oppilaiden vanhemmille oli järjestetty vanhempainilta tapahtuneen johdosta, mutta nuoria ei oltu huomioitu tapauksen käsittelyssä.

6.4 Kannabiskeskusteluiden eroavaisuudet

Haastatteluissa kysyttiin myös mahdollisista eroista keskusteltaessa kannabiksesta eri tilanteissa. Nuoret kokivat vanhempien kanssa käytyjen keskustelujen olevan keskimääräisesti vaikeampia. Eräs oppilas kertoi vanhempien mielestään suuremman asioita. Oppilaat olivat sitä mieltä, että opettajan kanssa aiheesta keskustelu oli selvästi mutkattomampaa kuin vanhempien kanssa. Opettajien kanssa aiheesta pystyi muutenkin puhumaan melko hyvin. Nuoret olivat kuitenkin sitä mieltä, että tuntemattoman aikuisen kanssa kannabiksesta keskusteleminen oli kaikista rennointa tai helpointa. Erään ryhmän mukaan koulun terveystiedontunneilla aiheesta oli helpoin keskustella. Toisen ryhmän mukaan koulussa saa aiheesta perustiedot, mutta aiheeseen ei syvennytä juurikaan. Etenkin kotona käytyjä keskusteluja tuntui leimavan asioiden suurentelu, mikä johtui nuorten mielestä huoltajien puutteellisista tiedoista. HUBU-tunneilla keskustelu oli ryhmien mielestä helpompaa, kun tuntia pitävä aikuinen oli nuorille lähtökohtaisesti tuntematon.

”Meidän perheessä hirveetä suurentelua, et oot kohta koukussa ja tupakasta alkaa. Mä sanon aina et turhaan suurentelet, ku se ei koskaan mee tommoseen.”

”Helpompi puhua jonkun tuntemattoman kanssa, kuin oman vanhemman. Huoltajien kanssa keskustelu on aika kiusallista.” ”Tuntemattoman kanssa on paljon rennompaa.”

”Nuorisotyönohjaajien kanssa on helpompi puhua. Vanhemmilla ei välttämättä hirveästi tietoa. Ei koulussa tuu hirveesti, et perustiedot on. Mut pystyy koulussa tarpeen tullen puhumaan aiheesta. Hubu-tunnilla pystyy hyvin.”

Nuorten mielestä kavereiden kanssa aiheesta puhuminen oli selvästi helpointa. Suurin osa nuorista kertoi myös keskustelleensa usein kannabiksesta kaverin tai kaveriporukan kesken. Oppilaiden mielestä keskinäinen luottamus ja yhdenvertaisuus olivat suurimmat syyt keskustelujen helppouteen kavereiden kesken. Kun nuorilta kysyttiin, milloin ja missä tilanteissa he yleensä puhuivat kannabiksesta kavereiden kesken, vaihtelivat vastaukset melko paljon. Keskustelut alkoivat oppilaiden mielestä hyvin satunnaisesti, mutta myös yhtäläisyyksiä ilmeni eri ryhmien kesken. Esimerkiksi kaverin kannabiskokeilu, tai tarina kokeilukerrasta aloitti usein keskustelun kannabiksesta. Muita syitä olivat muun muassa se, että jollekin nuorelle oli tarjottu kannabista, tai aihe oli ollut mediassa esillä. Kahta ensimmäistä ryhmää haastatellessani eräs suomalainen julkisuuden henkilö oli juuri jäänyt kiinni kannabiksen käytöstä, ja asiaa oli myös käsitelty jonkin verran mediassa. Yksi ryhmistä nosti tämän esille. Erään ryhmä mielestä myös kannabisaiheiset meemit saattoivat aloittaa kannabisaiheisen keskustelun.

”Ite ainaki pystyy puhuu mistä vaan vanhempien kanssa, mut kavereiden kaa helpointa.”

”Jos joku on just polttanu, niin sit siitä tulee puhuttua helposti. Joskus myös ihan muista asioista puhuttaessa saattaa aihe vaihtua tosi nopeesti vaik siihen kannabikseen.”

Oppilaiden mielestä tupakasta, muista nikotiinituotteista sekä alkoholista oli helpompi puhua kuin kannabiksesta, sillä ne olivat nuorten mielestä hyvin arkipäiväisiä asioita. Kannabiksesta oli hieman vaikeampi puhua, sillä tietämys kannabiksesta ei ole samalla tasolla, mitä tulee alkoholiin ja nikotiinituotteisiin. Alkoholi ja nikotiinituotteet koettiin hyvin arkisiksi, sillä nuoret näkivät niiden käyttöä jopa päivittäin. Eräs oppilas sanoikin näkevänsä alkoholin käyttöä ja tupakointia päivittäin, muttei koskaan ollut nähnyt kenenkään käyttävän kannabista. Eräs oppilaista kertoi pystyvänsä puhumaan alkoholista, tupakasta tai kannabiksesta yhtä hyvin, keskusteli hän sitten huoltajiensa tai kavereidensa kanssa. Yksilölliset erot voivat olla hyvin suuria, mutta pääsääntöisesti nikotiinituotteet ja alkoholi olivat nuorille selvästi tutumpia. Erään oppilaan mielestä myös kannabiksen laittomuus oli yksi syy, miksi kannabiksesta ei välttämättä keskusteltu yhtä paljon kuin tupakasta ja alkoholista. Eräs haastatelluista oppilaista koki kuitenkin tupakan ja alkoholin liian arkipäiväisiksi, eikä omien sanojensa mukaan siksi juurikaan niistä keskustellut.

”Ei muuten eroo, mut ehkä sellanen tiedottomattomuus kannabiksesta, kun tietoa on vähemmän. Tupakasta ja alkoholista tiedetään enemmän, et kannabis jää vähän sivuun, ku ei tiedetä niin paljoo.”

”Tupakka ja alkoholi on arkisempi aihe. Se on tutumpaa, nii helpompi puhua ja siitä tulee puhuttua enemmän.”

”On alkoholista ja röökistä helpompi puhua, kun kannabis on laitonta Suomessa ja sitä käytetään niin vähä.”

”En mä ikinä puhu röökistä ja alkoholista. Ne on niin arkipäiväsiä.”

6.5 Toiveet ja kokemus kannabisvalistuksesta

Seuraavaksi haastateltavilta kysyttiin missä, milloin ja miten kannabiksesta tulisi nuorille heidän mielestään puhua, sekä kenen toimesta sen pitäisi tapahtua. Jaoin kysymyksen haastatte- luissa kahteen osaan vastaamisen helpottamiseksi. Kysyin ensiksi missä ja milloin kannabikses- ta tulee puhua, jonka jälkeen kysyttiin miten ja kenen toimesta kannabisaiheisia keskusteluja tulisi käydä nuorten kanssa. Oppilaat olivat sitä mieltä, että kannabiksesta pitäisi puhua vii- meistään yläasteella. Yhdessä ryhmässä pohdittiin aihetta hieman syvemmin ja oltiin valmiita aloittamaan kannabiksesta käytävät keskustelut jo ala-asteella. Syiksi nostettiin muun muassa vanhempien sisarusten mahdollinen vaikutus. Yksi ryhmistä oli sitä mieltä, ettei ala-asteella aiheesta tarvinnut vielä puhua. Keskimäärin nuoret kokivat yläasteen sopivaksi ajaksi puhua kannabiksesta, sillä asiat alkoivat kiinnostaa tuolloin nuoria ja kokeilunhalu oli heidän mieles- tään suurta juuri yläasteikäisille nuorille.

”Viimestään siin vaihees, ku menee yläasteelle. Koulussa ja kotona pitäs pu- hua. Haitat pitäs ainakin kertoa, ja et se on laitonta ja mitä siitä voi seurata. Keskustelun kautta siitä kertomisen pitäs tapahtua.” ”Joo yläasteella, ku ne tulee niinku mukaan ja ne kiinnostaa.”

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että kannabisaiheisia keskusteluja tuli käydä koulus- sa. Lisäksi moni haastateltavista toivoi aiheesta puhuttavan myös kotona. Muita paikkoja ei nuorten puolesta mainittu. Aiemmissä vastauksissa osa nuorista oli maininnut keskustelleensa aiheesta esimerkiksi nuorisotalolla tai harrastusten parissa. Kaikki ryhmät mainitsivat koulun ensimmäisenä, mikä koettiin selvästi tärkeimmäksi tai parhaaksi paikaksi keskustella kanna- biksesta.

Kenen tai millaisen henkilön kanssa nuoret halusivat käydä keskusteluja kannabiksesta? Vasta- uksissa näkyi selvästi, että nuoret puhuivat koulussa tapahtuvista keskusteluista. Oman opet- tajan, tai ”kaikkia aineita” opettavaa opettajaa tunnuttiin hieman vieroksuvan. Oma opettaja koettiin liian tutuksi, eikä ”tavallisen” opettajan tietämyksen riittävyyteen tunnutta luotetta- van. Puolituttu opettaja, jolla on riittävästi tietoa, tuntui riittävän osalle nuorista. Ymmärrän tämän tarkoittavan mahdollisesti terveystiedon opettajaa, joka ei esimerkiksi ole kyseisen ryhmän luokanvalvoja. Omalta opettajalta ei oppilaiden mukaan uskallettu välttämättä kysyä

asioista suoraan. Osa toivoi henkilön olevan ammattilainen tai vastuuntuntoinen aikuinen, joka pystyisi vastaamaan myös vaikeisiin kysymyksiin ja jonka tietoihin pystyi luottamaan. Yhdessä ryhmässä nostettiin myös kokemusasiantuntijat esiin mahdollisina vaihtoehtoina. Nuorten mukaan he ainakin tietäisivät, miten kannabis vaikuttaa.

”Joku vastuuntuntonen aikuinen tai joku joka tietää aiheesta. Sen pitäis kertoa.”

”Mieluummin joku tuntematon joka tietää asioista, eikä opettaja joka opettaa kaikkia aineita.”

”Semmonen henkilö jolla on varmasti oikeeta tietoa.”

Kannabiksesta haluttiin puhuttavan faktapohjalta sekä yksityiskohtaisemmin, ilman suurentelua tai liioittelua. Nuoret toivoivat aihetta käytävän läpi mahdollisimman rentojen keskustelujen kautta. He eivät toivoneet, että kukaan tulisi ”saarnaamaan” heille aiheesta. Eräs ryhmä toivoi keskustelujen olevan mahdollisimman rentoja ja niistä toivottiin jäävän positiivisia muistoja. Tällä tavoin asiat jäisivät nuorten mielestä paremmin heidän muistiinsa.

”Miten kannabis vaikuttaa, siitä ainakin. Ja mahdollisimman faktapohjalta, ilman suurentelua. Tarviiko liiotella sitä et, kerran kokeilet jotain, nii sit oot koukussa. Et ei kaikki tupakkaa maistaneetkaan siitä tykkää, vaan voi sanoo et miten paha eikä maista enää ikinä.”

”Sen pitäis olla hauskaa, et siitä jäis hyviä muistoja.” ”Ei sellasta et vaan istutaan ja sit saarnataan.”

Kannabiksesta ei välttämättä toivottu puhuttavan nykyistä useammin. Vähemmistö haastattelusta koki koulussa saadun kannabistiedon riittäväksi. Oppilaat tuntuivat kokevan terveystiedontunnit, sekä esimerkiksi mahdollisesti kerran vuodessa järjestettävän HUBU- päihdekasvatustunnin riittäväksi. Sen sijaan sisältö ja aiheeseen syventyminen ei ollut suurimman osan haastatelluiden oppilaiden mukaan riittävää. Eräs haastatteluun osallistunut oppilas sanoi, että hänen mielestään tupakasta on suurempi motivaatio kieltäytyä, koska sen haitoista ja vaikutuksista tietää niin paljon. Sama pätisi hänen mukaansa myös kannabikseen. Vaikka haitoista oli puhuttu, tunnuttiin tarvitsevan tarkempaa tietoa kannabiksen vaikutuksista ja siitä, mitä kannabis voi nuorelle tehdä. Esimerkiksi yhden haastatellun oppilaan mukaan ei ole riittävää kertoa, että joku voi saada kannabiksesta skitsofrenian. Toista haastateltua oli jäänyt mietityttämään kannabiksen laittomuus, sillä se ei tuntunut olevan kovin vaarallista. Eräessä ryhmässä nostettiin esiin myös kannabiksen mahdolliset positiiviset vaikutukset. Ryhmän mukaan myös positiivisista vaikutuksista pitäisi puhua, jotta negatiivisia ja positiivisia asioita voitaisiin vertailla.

”TT-tunnilla pitäis vähän yksityiskohtasemmin.” Moni nosti esiin, ettei vielä kukaan tiennyt kuinka suhtautua kannabikseen.” Ehkä koulussa enemmän just

yläasteella sellasta yleistietoo enemmän, kun siitä ei välttämättä koulun ulkopuolella saa tietoo. On välillä näitä päihdetyöntekijöitä jotka tulee koululle, mut en oo saanu vieläkään tietoo, et mitä se tekee sun päälle tai mielenterveydelle tai koko sun kropalle. Tietty ne on yksilöllisiä ne muutokset mitä sun kropassa tapahtuu, mut tuntuu et ei koskaan saa sitä selvyyttä. Ku sitä poltteaan, niinku tupakkaa, mut se saattaa nousta nopeemmin päähän ku tupakka, mut ei tiedetä et miten se oikeesti vaikuttaa. Et kerran vuodes on tällänen päihdekeskustelu, mut siihen se on sit jääny.”

”Pitäs puhuu myös niistä toivotuista ja positiivista vaikutuksista, jos halutaan ehkäistä nuorten käyttöä. Et voitais sit vertailla niitä.”

Oppilaat olivat sitä mieltä, että HUBU- tunneilla oli rennompaa puhua aiheesta, kuin esimerkiksi terveystiedontunneilla. Yksi ryhmistä oli yksimielinen sen suhteen, että kannabiksesta oli koulussa puhuttu aina asiallisesti. Kaksi ryhmää oli sitä mieltä, että yleensä aiheesta oli puhuttu neutraalisti, mutta välillä asioita oli suurenneltu tai jostakin asiasta oli puhuttu pelottelevaan sävyyn. Yksi ryhmistä oli kokenut, että aiheesta puhuttaessa asioita hieman suurenneltiin tai liioiteltiin aina. Ryhmän mukaan aina kerrottiin vaarallisimmat asiat ja karattiin helposti suurentelun puolelle. En kysynyt yhdeltäkään ryhmältä tarkennusta siitä, oliko mahdollinen pelottelua tai asioiden suurentelua tapahtunut HUBU-tunneilla, terveystiedontunneilla vai mahdollisesti molemmissa.

”HUBUt rennompia, et ei vaan istuta ja kuunnella ja lueta oppikirjasta. Avoin keskustelua kaikkien kesken on hyvä.”

7 Johtopäätökset

Tässä luvussa haen vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiin ja esitän tuloksista tiivistetyt johtopäätökset. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää miten paljon 9. luokkalaisten nuorille oli puhuttu kannabiksesta ja missä kannabikseen liittyviä keskusteluja oli käyty. Halusin myös selvittää, saavatko nuoret riittävästi tietoa kannabiksesta ja miten he ovat kokeneet tilanteet, joissa he ovat saaneet kannabikseen liittyvää tietoa. Oppilaille suunnatut ryhmähaastattelut toimivat opinnäytetyöni päämateriaalina. Lisäksi halusin työssäni tuoda esiin yleistä tietoa kannabiksesta ja etenkin sen päihdekäytöstä suomalaisessa yhteiskunnassa. Halusin myös tarkastella kouluissa tapahtuvaa päihde- sekä kannabiskasvatusta.

Opinnäytetyöni tehtävänä oli saada taustatietoa nuorten ajatuksista ja tarpeista liittyen kannabisvalistukseen, joista EHYT ry:n Miten puhua kannabiksesta -hanke voisi hyötyä. Lisäksi opinnäytetyöni antoi osittain vastauksia siihen, miten haastatellut nuoret ovat kokeneet EHYT ry:n HUBU-päihdekasvatustunnit, verrattuna tavallisilla oppitunneilla tapahtuneeseen päihdekasvatukseen. Opinnäytetyöstä saadun tiedon oli lisäksi tarkoitus hyödyntää HUBU -mallia, sekä EHYT ry:n tulevia kannabikseen liittyviä hankkeita ja yleistä kannabistietoutta. Opinnäytetyöni keskittyi peruskoulun 9. luokkalaisten oppilaisiin ja heidän kokemuksiin kannabiskeskusteluista sekä kannabisvalistuksesta.

7.1 Päihdekasvatus kouluissa

Teoriaosuudessa keskityin kouluissa tapahtuvaan päihdekasvatukseen, sillä se on tärkein ja myös helpoin paikka järjestää nuorille päihdekasvatusta keskitetysti. Lisäksi se on myös koulun tehtävä. (Juurinen 2014, 76.) Soikkelin (2002, 45) mukaan päihdekasvatusta ei voi jättää tekemättä, sillä se on yhteiskunnan velvollisuus. Keskityin päihdekasvatuksen kohtaamiin haasteisiin kouluissa ja pyrin löytämään mahdollisia ratkaisukeinoja kohdattuihin haasteisiin. Kriittinen pedagogiikka nousi esille haasteisiin vastaamisessa, sillä se tarjoaa avaimia onnistuneeseen päihdekasvatukseen, tai tässä tapauksessa kannabiskeskusteluihin. Se pyrkii huomiomaan kohderyhmän tiedot ja tarpeet, sekä media- sekä populaarikulttuurin vaikutuksen nuoriin. Ennen kaikkea kriittinen pedagogiikka pyrkii keskittymään avoimeen dialogisuuteen, tietoisuuden lisäämiseen, kriittisen medianlukutaitoon ja korostaa kohderyhmän osallistamista, unohtamatta laajan faktatietämisen tärkeyttä. (Aittola & Suoranta 2001, 13,22.) EHYT ry:n HUBU-tunnit ovat mielestäni melko hyvä esimerkki kriittisestä pedagogiikasta. Ne keskittyvät avoimeen keskusteluun ja ennen kaikkea tarkoituksena on keskittyä niihin asioihin, joita nuoret itse tuovat esille. Osallistaminen on myös tärkeä osa HUBU-tunteja. Osallistaminen tapahtuu aktiivisen keskustelun lisäksi interaktiivisten kyselyjen avulla, jolloin nuoret näkevät heti oman luokkansa vastaukset. Vastausten perusteella keskustelua on helppo viedä nuorten kanssa eteenpäin.

Juurinen (2014, 6) kuvaa kouluissa tapahtuvaa päihdekasvatusta hyvin sirpalemaiseksi, josta on puuttunut tutkittuun tietoon perustuvat käytännöt. Ongelmana on myös, ettei kouluissa tapahtuvasta kannabisvalistuksesta ole juurikaan tutkittua tietoa. On vain vahva näkemys, jonka mukaan kannabisvalistus on ollut liioittelevaa ja näköalaton. Tutkittua tietoa on Juurisen (2014, 125) mukaan hyvin hajanaisesti, eikä niistä saa kattavaa kuvaa siitä, mitä kouluissa kannabiksesta puhutaan. Kyselytutkimuksista on selvinnyt, että nuorten tiedot ja asenteet kannabiksesta vaihtelevat hyvin suuresti. Tämä viestii koulussa tehtävän kannabisvalistuksen hajanaisesta laadusta sekä laajuudesta (Juurinen 2014, 85). Myös oma kokemukseni tukee käsitystä siitä, että oppilaiden tiedot ja asenteet kannabiksesta vaihtelevat suuresti. Sama koskee myös aikuisia, kuten opettajia. Kannabis ja laittomat huumausaineet herättävät usein voimakkaita tunteita, eikä niistä usein pystytä keskustelemaan neutraalisti tai kiihkottomasti. Tämä hankaloittaa esimerkiksi luotettavan tiedon siirtämistä kannabiksesta opettajilta oppilaille. Jokaisen päihdekasvatukseen osallistuvan aikuisen olisi pystyttävä neutraaliin ja faktapohjaiseen tiedon välittämiseen. Soikkelin (2012, 49) mukaan päihdekasvatuksen muuttuessa saarnaamisesta keskusteluksi, alistuu päihdekasvattaja enemmän epäilyille ja vastaväitteille. Tästä syystä päihdekasvattajan on kysyttävä itseltään kysymykset, jotka esimerkiksi kannabiskeskusteluun osallistuvat nuoret esittäisivät kasvattajalta. Soikkelin mukaan keskustelija on uskottava silloin, kun hän on johdonmukainen, avoin ja tiedostaa sekä tunnustaa omat lähtökohtansa.

Materiaalini ei ole kovin laaja, eikä siitä voi tehdä pitkälle vietäviä johtopäätöksiä. Ryhmähaastattelujen tulokset antavat kuitenkin suuntaa siitä, millaista kannabisvalistusta nuoret mahdollisesti kaipaavat ja miten kannabisvalistus on koettu. Nuorten äänen kuuleminen onkin tämän opinnäytetyön tärkein tehtävä. Kokoan vielä seuraavaksi keskeisimmät nuorten esiin tuomat ajatukset. Suurin osa haastatelluista oli kokenut, ettei kannabista oltu käsitelty riittävästi. Aihetta oli lähinnä käsitelty 8. luokan aikana terveystiedontunnilla. Aiheen käsittelyn eroihin vaikuttavat ainakin opettajien erot, sekä mahdollisten ulkopuolisten ammattilaisten käyttäminen koulun päihdekasvatuksessa. Vaikka opetussuunnitelma on kaikille sama, päättävät kunnat ja koulut itsenäisesti ulkopuolisten ammattilaisten vierailuista kouluilla. Opettajat eivät välttämättä koe, että heidän tietämyksensä riittäisi käsittelemään kannabista nuorten kanssa, jolloin kannabiksesta puhuminen voi jäädä hyvin pienelle huomiolle (Mäkitalo 2008, 180). Oppilaiden mukaan oppikirjat keskittyivät enemmän alkoholiin ja nikotiiniutuotteisiin, joista nuorilla heidän omasta mielestään oli jo huomattavasti enemmän tietoa kuin kannabiksesta.

7.2 Kannabisaiheiset keskustelut

Huoltajien kanssa käydyt kannabisaiheisten keskustelujen määrä ja laatu vaihtelivat hyvin paljon yksilöittäin. Näitä keskusteluja leimasi useimmiten liioitteleva ja pelotteleva suhtautuminen huoltajien puolelta. Tilannetta voi verrata opettajiin, joilla ei ole riittävästi tietämystä käymään kannabisaiheisiä keskusteluja nuorten kanssa. Nuoret eivät kokeneet tällaisia ”keskusteluja” hyödyllisiksi tai vakuuttaviksi. Osa nuorista kertoi pystyneensä keskustelemaan huoltajan kanssa aiheesta hyvin avoimesti. Osa oli myös ottanut aiheen itse puheeksi huoltajan kanssa, joka kertoo mielestäni tarpeesta saada keskustella kannabiksesta myös läheisen aikuisen kanssa. Nuoret olivat selvästi sitä mieltä, että esimerkiksi opettajan kanssa aiheesta puhuminen oli helpompaa kuin huoltajan. Opettajan kanssa aiheesta pystyttiin puhumaan melko hyvin, mutta nuorten mielestä tuntemattomalta aikuiselta uskallettiin kysyä myös sellaisia kysymyksiä, joita tutulta opettajalta ei välttämättä uskallettaisi. Juurinen (2014, 79) tuo pro gradu -tutkielmassaan esiin nuorten keskustelevan päihdeasioista mieluiten jonkun tutun, kuten opettajan kanssa. Syyksi mainitaan se, että luottamus ja tuttuus mahdollistavat syvällisemmät keskustelut päihdeasioista. Aiheeseen pystyttäisiin lisäksi palaamaan myös tarpeen tullen myöhemmin tutun ihmisen kanssa. Oma haastattelumateriaalini on ainakin osittain tätä näkemystä vastaan. Nuoret halusivat mieluiten ulkopuolisen ammattilaisen tai ”puolitutun” opettajan, jolta pystyisi kysymään arkaluontoisempia ja vaikeita kysymyksiä. Hyvin tärkeää oli, että tämän aikuisen tietämykseen ja ammattitaitoon pystyisi varmasti luottamaan. Etenkin riittävä tietämys aiheesta oli nuorten mielestä tärkeää. Nuoret mainitsivat esimerkiksi HUBU-tunneilla keskustelujen olevan rennompia kuin opettajan vetämällä tunneilla.

Nuoret keskusteleivat vastausten perusteella kannabiksesta hyvin satunnaisesti kavereidensa kanssa. Yleisimmin keskustelut olivat saaneet alkunsa jonkun mahdollisesta kokeilukerrasta tai tarjouksesta käyttää kannabista. Kavereiden kanssa kannabiksesta oli nuorten mielestä helpoin keskustella, sillä kaverit koettiin yhdenvertaisina ja heidän välillään vallitsi keskinäinen luottamus. Alkoholista ja nikotiinituotteista nuorilla oli enemmän tietoa kuin kannabiksesta ja ne koettiin hyvin arkisiksi ja siksi niistä oli kannabista helpompi puhua myös kavereiden kesken.

Nuoret ajattelivat selvästi koulun olevan paras paikka kannabisvalistukselle. He kokivat yleisesti yläasteen olevan sopivin aika puhua kannabiksesta. Kannabiksesta ei oltu puhuttu koulussa kovinkaan usein, eikä nuorten mielestä siitä tarvinnut välttämättä puhua nykyistä useammin. Sen sijaan aiheeseen toivottiin parempaa syventymistä, jotta aiheesta saisi enemmän yksityiskohtaisempaa tietoa. Tarvetta oli faktapohjaisille keskusteluille, joissa myös nuorten vaikeampiin kysymyksiin saataisiin vastauksia. Nuoret eivät kaivanneet aiheen liioittelua tai suurentelua, vaan kannabiksesta tulisi keskustella rennosti ja neutraalisti. Yksittäisten kannabikseen tai sen vaikutuksiin liittyvien asioiden pelkkä mainitseminen tuntui vain hämmentävän nuoria. Mainitut asiat pitäisi pystyä avaamaan nuorille, jotta hämmennykseltä vältyttäisiin. Esimerkiksi lääkekannabis ja kannabiksen mahdolliset positiiviset vaikutukset ovat tällaisia asioita.

Koulujen tarve kannabisaiheisille keskusteluille ja päihdekasvatukselle kannabiksen osalta tulee varmasti lähitulevaisuudessa vähenemisen sijaan kasvamaan. Aihe jakaa selvästi nuoria, eivätkä kaikki koe sitä tärkeäksi tai mielenkiintoiseksi. Kohderyhmän tarpeiden huomiointi tuo myös haasteita kouluissa tapahtuville kannabiskeskusteluille. EU-alueen sisällä tehtyjen arvioiden mukaan, päihdekasvatuksessa olisi hyödyllistä suosia esimerkiksi vuorovaikuttuneisuutta, sosiaalisten taitojen vahvistamista sekä kiinnittää huomiota toiminnan pitkäjänteisyyteen. Pitkäjänteinen toiminta mahdollistaa päihdekasvatuksen painopisteiden kehittymisen ja muuttumisen, samalla kun nuoret vanhenevat. (Juurinen 2014, 79.) Useat nuoret ovat hyvin kiinnostuneita aiheesta ja toivovat siitä myös keskusteltavan. Mediakulttuurin tuomat haasteet ja maailmalla tapahtuvat muutokset kannabispolitiikassa ovat omiaan lisäämään tarvetta keskustella aiheesta asiallisesti sekä faktapohjaisesti.

8 Pohdinta

Lopuksi käyn läpi opinnäytetyön prosessina. Kerron kuinka opinnäytetyöni eteni ja mitä haasteita kohtasin. Pohdin myös omaa ammatillista kehittymistä ja käyn läpi kehitysideoita sekä jatkotutkimusehdotukset. Pohdin myös hieman kannabiksen ja kannabisvalistuksen asemaa, sekä siihen suhtautumista tulevaisuudessa.

8.1 Opinnäytetyön prosessin ja ammatillisuuden pohdinta

Opinnäytetyön suunnittelu alkoi lähes tasan vuosi sitten huhtikuussa 2016. Olin aloittanut työharjoitteluni EHYT ry:n Miten puhua kannabiksesta -hankkeessa ja olimme yhdessä hankkeen vetäjän Kim Kannussaaren kanssa puhuneet mahdollisuudesta tehdä myös opinnäytetyö hankkeelle. Tarkoituksena oli tehdä opinnäytetyö puhuttelukäytännöstä rikoskontrollina. Tarkoituksena oli selvittää puhuttelun vaikuttavuutta haastatteleamalla puhuttelun suorittaneita henkilöitä. Opinnäytetyö oli jo melko pitkällä ja mahdollisia haastateltavia etsittiin koko ajan. Loppuvuodesta 2016 oli käynyt kuitenkin selväksi, ettei sopivia haastateltavia opinnäytetyöhön löydy. Päätimme pienen pohdiskelun jälkeen hylätä aiheen, sillä vaikuttavuuden tutkiminen olisi mahdotonta ilman sopivia haastateltavia. Opinnäytetyölle oli tehty jo tuossa vaiheessa paljon erilaista tiedonhankintaa ja myös valmista tekstiä oli kirjoitettu. Onneksi Miten puhua kannabiksesta -hankkeella oli muitakin opinnäytetyöksi soveltuvia tutkittavia aiheita, joista päätimme yhdessä Kim Kannussaaren kanssa toteuttaa kannabikseen ja nuoriin liittyvän tutkimuksen.

Opinnäytetyön pohjana oli tarkoitus olla yleistä tietoa kannabiksesta ja Suomen tilanteesta käytön ja asenteiden suhteen. Pystyin hyödyntämään aiempaan aiheeseen käytettyä tiedonhankintaa, sekä jonkin verran jo aiemmin kirjoitettua tekstiä. Olin myös suorittanut EHYT ry:lle kaksi työharjoittelua, sekä työskennellyt kesällä EHYT ry:n koulutyönyksikössä, joten kannabikseen ja ehkäisevään päihdetyöhön liittyvät asiat olivat tulleet vajaan puolen vuoden aikana melko tutuiksi.

Opinnäytetyön varsinainen tekeminen käynnistyi heti uudenvuoden jälkeen. Ensimmäiseksi piti kartoittaa sopivat koulut, joissa seurattavat HUBU -tunnit ja ryhmähaastattelut oli tarkoitus tehdä. Sopivien koulujen löydyttyä otin yhteyttä koulujen sijaintikunnan sivistystoimeen, josta hain tämän jälkeen tutkimuslupaa. Koulut ottivat tutkimukseni hyvin vastaan ja käytännön asiat järjestyivät ilman ongelmia. Aikataulut ja tarvittavat tilat löytyivät kouluilta helposti, minkä lisäksi henkilökunta oli molemmilla kouluilla hyvin avuliasta. Myös oppilaiden haastattelut sujuivat ilman ongelmia ja nuoret olivat hyvin aktiivisia haastateltavia. Kaikkiaan kouluvierailut onnistuivat mielestäni erinomaisesti. Materiaalin hankinnan jälkeen purin materiaalin välittömästi haastatteluiden jälkeen ja jatkoin kirjoitustyötä. Jouduin tekemään teoriapohjani ja koko kirjoitustyöni melko nopealla tahdilla, jonka vuoksi esimerkiksi teoriaa ei ole käsitelty hirvittävän laajasti. Ajalliset haasteet ovat olleet koko opinnäytetyöni prosessin suurimmat haasteet. Olen ollut suurimman osan ajasta kokopäiväisessä työsuhteessa, mikä on osaltaan hidastanut ja vaikeuttanut opinnäytetyön prosessia. Muuten koko prosessi ja etenkin aihe ovat olleet itselleni mielenkiintoiset.

Muita haasteita, joita olen opinnäytetyön teon aikana kohdannut, ovat ehdottomasti olleet sopivien lähteiden löytäminen itse kannabiksesta. Kannabistilanteesta löytyy niin Suomen kuin

Euroopan kohdalta erinomaisesti tietoa, mutta kannabiksesta substanssina oli melko hankalaa löytää sopivan informatiivisia lähteitä. Etenkin sopivat suomenkieliset lähteet, joista olisi saanut kattavasti tietoa kannabiksesta substanssina, loistivat lähes täysin poissaolollaan. On myös huomioitava, etten ole käsitellyt opinnäytetyössäni kannabiksen vaikutuksia, tai sitä, miten cannabis vaikuttaa. Aihe olisi vaatinut mielestäni tarkkaa käsittelyä ja lisäksi tarkoituksenani ei ollut tutkia nuorten kannabiksen käyttöä, vaan heidän tietämystään ja nuorten kokemuksia cannabisvalistuksesta. Tämän vuoksi aihe on jätetty käsittelemättä tässä opinnäytetyössä.

Opinnäytetyö on ollut ammatillisessa mielessä kehittävä kokemus. Olen syventynyt tieteellisen tutkimuksen tekemiseen, sekä tutustunut erilaisiin tutkimusmetodeihin. Prosessi on kokonaisuutena kestänyt lopulta melko pitkään, jolloin pitkäjänteisyyttä on tarvittu sekä opittu opinnäytetyön tekemisen aikana. Koko prosessi on ollut kuitenkin kaikin puolin hyvin opettavainen kokemus ja koen olevani huomattavasti valmiimpi vastaavanlaisen projektin toteuttamiseen tulevaisuudessa.

Opinnäytetyötä oli lähtökohtaisesti helppo alkaa toteuttamaan, sillä työn tilaajana toimi minulle hyvin tuttu hanke. Tutun järjestön ja hankkeen tuki on ollut myös koko opinnäytetyön aikana selvä voimavara. Kannabikseen ilmiönä syventyminen on ollut hyvin mielenkiintoista, jota on edesauttanut melko laajaan lähdeaineistoon tutustuminen. Useat lähteet eivät ole lopulliseen työhön päätyneet, mutta laajaan materiaaliin tutustuminen on lisännyt tutkittavan ilmiön tietämystäni entisestään. Minulla on myös niin kutsuttua hiljaista tietoa, mitä olen kerryttänyt esimerkiksi seuraamalla aktiivisesti ajankohtaista uutisointia ja keskustelua kannabiksen ympärillä.

Ryhmähaastatteluiden tekeminen oli minulle täysin uusi kokemus. Koin kuitenkin onnistuneeni haastattelutilanteissa hyvin, ja koin sen erityisen positiivisena kokemuksena. Olin aiemmin tehnyt yksilöhaastatteluita, mikä varmasti toi varmuutta ryhmähaastattelutilanteisiin. Haastatteluiden toteuttamista helpotti haastatteluiden teoriatietoon tutustuminen ja mahdollisiin ongelmakohtiin varautuminen. En esimerkiksi koe ensimmäisen ryhmähaastattelun menneen yhtään huonommin, kuin viimeisen ryhmähaastattelun. Aiempi työkokemukseni nuorten kanssa työskentelystä auttoi varmasti ryhmähaastatteluiden toteuttamisessa.

8.2 Opinnäytetyön luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta

Olen pyrkinyt noudattamaan hyviä tieteellisiä käytäntöjä koko opinnäytetyöprosessin ajan. Työn onnistumiselle on ollut tärkeää valita sopivat menetelmät työlle, sekä huolehtia niiden toteutuksen olevan laadukasta. Olen myös esimerkiksi pysähtynyt useita kertoja miettimään omia mielipiteitäni ja niiden mahdollista vaikutusta työhöni. Olen mielestäni onnistunut pysymään neutraalin tutkijan roolissa koko prosessin ajan. Lähes kaikilla ihmisillä on oma mieli-

pide päihdepolitiikasta ja siitä puhuminen voi herättää ihmisissä vahvoja tunteita. Myös esimerkiksi päihdevalistuksesta puhuminen tai kirjoittaminen voi olla tunteita ja vahvoja mieliteitoja herättävä aihe. Olen mielestäni pystynyt tuomaan asioita esiin neutraalisti. Olen tarkastellut työtäni myös siltä kannalta, että olenko jättänyt jotain tarkoituksellisesti kirjoittamatta, tai olenko mahdollisesti tietoisesti painottanut joitakin asioita. Asioiden painottaminen tai mainitsematta jättäminen voivat olla yhtä vahvoja kannanottoja. Tästä johtuen olen mielestäni onnistunut tuomaan työlle tärkeät asiat neutraalisti esiin.

Tutkimuksissa, joissa tutkittavana kohteena ovat ihmiset, on oltava erityisen tarkka, jotta tutkimukseen liittyvä toiminta on eettisesti kestävä. Tutkimuksessani tutkittavana kohteena olivat alaikäiset nuoret, joiden ryhmähaastattelut toimivat työn päämateriaalina. Työn eettisyyden ja luotettavuuden turvaamiseksi oli tärkeää saada työlle ensiksi tutkimuslupa. Tutkimuslupa on hankittu sen kunnan sivistystoimikunnalta, jossa haastateltujen oppilaiden koulut sijaitsivat. Alaikäisten osallistujien kohdalla oli myös tärkeää varmistaa, että nuorilla oli huoltajan suostumus tutkimukseen osallistumiselle. Nuoret toivat haastattelutilanteisiin huoltajan allekirjoittaman lupalapun, jonka avulla varmistettiin huoltajan antama suostumus. Muutaman nuoren kohdalla lupalapun puuttumisen vuoksi puhuin huoltajien kanssa henkilökohtaisesti puhelimesta, jolloin varmistuin huoltajan suostumuksesta.

Tutkimukseen osallistuneille kerrottiin heti, ettei kenestäkään kerättäisi muita tietoja kuin ikä ja sukupuoli. Mietin pitkään sukupuoleen liittyvien tietojen pois jättämistä työstäni, mutta esimerkiksi THL:n kouluterveyskyselyjen tulokset on jaettu tyttöjen ja poikien tuloksiin, joten päätin jättää tiedon haastateltujen nuorten sukupuolesta työhöni. Työssäni ei mainita kouluja tai kuntaa, jonka alueella haastattelut on tehty. Tällä tavoin nuorten anonymiteetti on varmistettu. Olen myös luvannut haastatteluihin osallistuneille nuorille, että tulen poistamaan haastattelutilanteissa nauhoitetut materiaalit. Ennen haastatteluja kerroin tarkasti mitä olen tekemässä ja miksi. Painotin osallistumisen olevan vapaaehtoista. Lisäksi muistutin, että haastatteluun osallistumiseen pystyi lopettamaan koska tahansa.

Haastattelutilanteisiin oli varattu riittävästi aikaa, jotta kaikki haastateltavat saivat varmasti tuoda kaiken haluamansa esille. Haastattelut suoritettiin tiloissa, joihin ei päässyt ulkopuolisia. Haastattelutilanteissa tutkijan rooli oli pysyä neutraalina. Onnistuin mielestäni hyvin haastattelutilanteissa, enkä ohjannut keskustelua suuntaan tai toiseen. Haastattelutilanteissa nuoret kysyivät muutaman kerran minulta kysymyksen liittyen kannabikseen. Joka kerta kun tällainen tilanne tuli (tilanteita oli 2-3), sanoin etten vastaa haastattelujen aikana muihin kuin itse tutkimukseen sekä haastattelutilanteeseen liittyviin kysymyksiin. Kerroin myös tällaisissa tilanteissa nuorille, että voimme nuorten halutessa keskustella lyhyesti haastattelujen jälkeen. Tällä tavoin pyrin varmistamaan, etten millään tavalla vaikuttanut nuorten antamiin vastauksiin.

Aloitin haastattelumateriaalin purkamisen heti haastatteluiden jälkeen, millä halusin varmistaa materiaalin luotettavuuden. Haastateltujen määrä ei ollut kovin suuri, mutta materiaalia tuli kuitenkin melko runsaasti. Purin kaiken materiaalin aluksi sanasta sanaan, jonka jälkeen materiaalia oli helpompi litteroida luotettavasti. En kokenut materiaalin analysointia tai litterointia missään vaiheessa uuvuttavaksi, vaan pidin materiaalin purkamista mielenkiintoisena. Tarkastelin useaan otteeseen sitä, että olin tuonut materiaalista kaiken oleellisen ja tärkeän työhöni. Huolehdin myös omien ajatusteni ja mielipiteideni pysymisestä materiaalin ulkopuolella.

8.3 Kannabiksen ja kannabisvalistuksen tulevaisuus

Keskustelu kannabiksesta on edelleen usein hyvin mustavalkoista ja ääripäiden mielipiteet kannabiskeskusteluissa nousevat useasti korostetusti esille. Kannabiksen käytön rangaistavuudesta on viime vuosina keskusteltu paljon. Maailmalla on useita esimerkkejä kannabiksen aseman muutoksista, kuten Yhdysvalloissa usean osavaltion sallima kannabiksen viihdekäyttö. Myös Euroopassa kannabikseen suhtautuminen on hyvin maakohtaista ja käytännöt vaihtelevat paljon. Erilaisia käytäntöjä löytyy maailmalta useita. Hollannilla ovat omat kannabiskahvilansa, Sveitsillä on niin kutsuttu kevytkannabis, Portugali on dekriminoinut kaikkien huumausaineiden käytön, Uruguay reguloi ensimmäisenä valtiona maailmassa kannabiksen, mikä tarkoittaa kannabiksen myyntiä valtion toimesta. Suuntaus kohti vapaampaa kannabispoliittikkaa on ottanut maailmanlaajuisesti isoja askelia. Onkin hyvin todennäköistä, että myös Suomessa jossain vaiheessa tullaan keskustelemaan vakavasti kannabikseen suhtautumisesta myös poliittisella tasolla. Tällä hetkellä siitä ei juurikaan kuitenkaan puhuta, sillä suurta painetta siihen ei vielä maan sisäisesti ole. Tästä syystä on vaikea nähdä, että kannabispoliitikassa tapahtuisi radikaalia muutosta vielä lähivuosina, mutta kannabiksen asemaa tullaan varmasti jossain vaiheessa tarkastelemaan.

Nuorten osalta on mielenkiintoista seurata yleistyvätkö esimerkiksi kannabiskokeilut lähivuosina. Nuorten osalta kannabisvalistusta ja kannabiskeskusteluja on syytä toteuttaa tulevaisuudessa kouluissa, joko riittävien tietojen omaavien opettajien tai ulkopuolisten ammattilaisten toimesta. Kannabiksen ja muiden huumausaineiden huomiotta jättäminen nuorille suunnatussa päihdekasvatuksessa olisi täysin vastuutonta ja haitallista. On kasvattajien tehtävä pystyä puhumaan myös vaikeista asioista nuorten kanssa. Mielestäni on myös turha kiinnittää liiaksi huomiota siihen, mitä termiä päihdekasvatuksesta käytetään. Valistus- tai päihdevalistus-sanaa, tai sen mainetta on turha yrittää pelastaa tai muuttaa päihdevalaistumiseksi, vaikka sana alkuperäisessä merkityksessään tarkoittaa niin sanotusti hyvää ja tavoiteltavia asioita. Tärkeämpää on keskittyä itse sisältöön ja puhua asioista sellaisilla nimillä, jotka aiheuttavat mahdollisimman vähän negatiivisia ennakkoluuloja tai ajatuksia sekä varautuneisuutta nuorisissa. Tarkoituksena on luoda nuorelle tunne, ettei hänelle tulla vain ”tuputtamaan” valmiita

näkemyksiä ja asenteellista tietoa, vaan tarkoituksena on käydä asioita läpi avoimen vuorovaikutuksen kautta. Käytetään sitten esimerkiksi termiä päihdekeskustelu tai -kasvatus, on myös sisällön vastattava luotua kuvaa, tai muutoin ongelma tulee toistumaan.

Olen käyttänyt tässä työssä monenlaisia termejä, kuten kannabisvalistus, päihdekasvatus ja päihdekeskustelu. Koen kannabisvalistuksen esimerkkinä olevan informatiivisin tässä yhteydessä. Mikäli pitäisin nuorille tuntia, jonka aiheena olisi kannabiksen haitat, en käyttäisi tunnista termiä kannabisvalistus, vaan jotain muuta sanaa.

8.4 Kehitysideat ja jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyöni tärkein tehtävä oli saada nuorilta tietoa heidän ajatuksistaan liittyen kannabisvalistukseen ja kannabiskeskustelujen yleisyyteen. Saamani tulokset ovat suuntaa antavia, eikä haastateltavien määrä ole kovinkaan suuri. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja uskon tulosten tuoneen työni tilaajalle hyödyllistä tietoa nuorten ajatuksista. Luotettavamman ja kattavampien tulosten saamiseksi, olisi työhön pitänyt haastatella suurempi määrä nuoria. Haastatteluja tulisi myös tehdä eri paikkakunnilla, niin kaupungeissa kuin maaseudulla, jotta tulokset kattaisivat mahdollisimman laajasti koko maan.

Kouluissa tapahtuvaa päihde- ja kannabisvalistusta tulisi myös tarkastella mahdollisessa jatkotutkimuksessa selvästi tarkemmin. Eri koulujen ja oppilaitosten välillä on mahdollista olla hyvin suuria eroja, liittyen päihde- ja kannabisvalistuksen toteutukseen. Aihe on hyvin laaja, mikä tuo haasteita aiheen tutkimiselle.

Mielestäni koulujen on tärkeää kartoittaa nuorten tarpeita liittyen päihdevalistukseen. Päihdevalistusta on myös pystyttävä toteuttamaan oppilaitoksissa mahdollisimman vaikuttavasti. Mielestäni yhteistyön lisääminen eri järjestöjen kanssa voi esimerkiksi toimia päihdevalistuksen toteuttamisessa. Erityisen tärkeää on huolehtia siitä, että päihdevalistusta toteuttava aikuinen omaa riittävän kattavat tiedot aiheesta. On myös tärkeää, että nuorille vietävä tieto on luotettavaa ja mahdollisimman puolueetonta. Konkreettisena toimenä näen, että esimerkiksi kannabisvalistusta pitävä henkilökunta on riittävän hyvin koulutettu, ja heille on mahdollistettu ajankohtaisen tiedon luotettava saatavuus.

Lähteet

Painetut lähteet

Aittola, T. & Suoranta, J. 2001. Henry Giroux ja Peter McLaren toivon, kritiikin ja muutoksen pedagogiikan lähettiläinä. Teoksessa Giroux, H. & McLaren, P. Kriittinen pedagogiikka. Aittola & Suoranta (toim.) Tampere: Vastapaino.

Hakkarainen, P. 1992. Suomalainen huumeekysymys - Huumeaineiden yhteiskunnallinen paikka Suomessa toisen maailmansodan jälkeen. Alkoholitutkimussäätiö. Helsinki: Hakapaino Oy

Herkman, J. 2007. Kriittinen mediakasvatus. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1991. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelunteoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistokustannus.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sarjavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Huoponen, K. & Peltonen, H. & Mustalampi, S. & Koskinen-Ollonqvist, P. 2001. Päihteiden käytön ehkäisy. Opas koulujen ja sidosryhmien yhteistyöhön. Helsinki: Opetushallitus, Stakes & Terveyden edistämisen keskus.

Koskinen-Ollonqvist, P. & Mustalampi, S. 2001. Esimerkkejä päihdekasvatusohjelmista arviointitutkimusten valossa. Teoksessa Huoponen, K. & Peltonen, H. & Mustalampi, S. & Koskinen-Ollonqvist, P. (toim.) Päihteiden käytön ehkäisy. Opas koulujen ja sidosryhmien yhteistyöhön. Helsinki: Opetushallitus, Stakes & Terveyden edistämisen keskus.

Maunu, A. 2012. Ryypäämällä ryhmäksi? - Ehkäisevän päihdetyön karttalehtiä nuorten ja nuorten aikuisten juomiskulttuureihin. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry ja Antti Maunu 2012.

Mechoulam, R. 2014. Looking ahead after 50 years of research on cannabinoids. Teoksessa Cannabinoids. Vincenzo Di Marzo (toim.) Pozzuoli: John Wiley & Sons, Ltd.

Peltonen, H. 2001. Koulu ja nuorten päihteiden käytön ehkäisy. Teoksessa Huoponen, K. & Peltonen, H. & Mustalampi, S. & Koskinen-Ollonqvist, P. (toim.) Päihteiden käytön ehkäisy. Opas koulujen ja sidosryhmien yhteistyöhön. Helsinki: Opetushallitus, Stakes & Terveyden edistämisen keskus. 18-42.

Salasuo, M. 2004. Huumeet ajankuvana - Huumeiden viihdekäytön kulttuurinen ilmeneminen Suomessa. STAKES, Tutkimuksia 149. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy

Soikkeli, M. 2002. Miten puhua huumeista. STAKES. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ylikangas, M. 2009. Unileipää, kuolonvettä, spiidiä - Huumeet Suomessa 1800-1950. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

Sähköiset lähteet

43/1965. Asetus vuoden 1961 huumeaineyleissopimuksen voimaansaattamisesta. Viitattu 30.3.2017. <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1965/19650043>

654/2001. Laki rikoslain muuttamisesta. Viitattu 30.3.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20010654>

- Drug policy. So far, so good. What we know about marijuana legalization in Colorado, Washington, Alaska, Oregon and Washington, D.C. A drug policy alliance release. Viitattu 30.3.2017.
http://www.drugpolicy.org/sites/default/files/Marijuana_Legalization_Status_Report_101316.pdf
- EHYT 2015. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Vuosikertomus 2015. Viitattu 30.3.2017.
http://www.ehyt.fi/sites/default/files/Vuosikertomus_2015_verkko.pdf
- EHYT 2016. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Vuosikertomus 2016. Viitattu 12.11.2017.
http://ehyt.fi/sites/default/files/tiedostot/Vuosikertomus_2016_WEB.pdf
- EHYT 2017a. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Organisaatio. Viitattu 11.11.2017.
<http://ehyt.fi/fi/organisaatio>
- EHYT 2017b. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Yleistä. Viitattu 11.11.2017.
<http://ehyt.fi/fi/yleista>
- EHYT 2017c. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Toiminnan taustaa. Viitattu 11.11.2017.
<http://ehyt.fi/fi/toiminnan-taustaa>
- EHYT 2017d. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Projektit ja toiminnot. Viitattu 12.11.2017.
<http://ehyt.fi/fi/projektit-ja-toiminnot>
- EHYT 2017e. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Toimintasuunnitelma 2017. Viitattu 12.11.2017.
<http://www.ehyt.fi/sites/default/files/Alustava%20toimintasuunnitelma%202017.pdf>
- EHYT 2017f. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Kannabishanke. Viitattu 12.11.2017.
<http://ehyt.fi/fi/kannabishanke>
- EMCDDA. 2004. EMCDDA insights- An overview of cannabis potency in Europe. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Viitattu 30.3.2017.
http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_33985_EN_Insight6.pdf
- EMCDDA. 2016. Euroopan huumeraportti - Suuntauksia ja muutoksia. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto. Euroopan huumeaineiden ja niiden väärinkäytösten seurantakeskus. Viitattu 30.3.2017.
<http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2637/TDAT16001FIN.pdf>
- EOPH. 2010. Elämä on parasta huumetta ry. Vuosikertomus 2009. Viitattu 30.3.2017.
<https://eoph-f-bin.directo.fi/@Bin/aeb1c2bac239e86f583216ddec4ab26d/1491149558/application/pdf/37925/eophvuosikertomus09.pdf>
- Hakkarainen, P & Metso, L & Perälä, J. 2011. Kukkaa pukkaa - Kannabiksen kotikasvatus Suomessa. <https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/102949/hakkarainen.pdf?sequence=1>. Viitattu 30.3.2017.
- Hakkarainen, P & Kaprio, J & Pirkola, S & Seppälä, T & Soikkeli, M & Suvisaari, J. 2014. Cannabis ja terveys. Tutkimuksesta tiiviisti 17. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Viitattu 30.3.2017.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116243/Kannabis_ja_terveys_taitto_2014.pdf?sequence=3
- Hakkarainen, P & Karjalainen, K & Savonen, J. 2016. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet, Huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992-2014. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 30.3.2017.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130530/URN_ISBN_978-952-302-632-2.pdf?sequence=1

Hakkarainen, P. & Karjalainen, K. 2017. Pilvee, pilvee - Kannabiksen käyttötavat, käyttäjät ja poliittiset mielipiteet. Viitattu 30.3.2017.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131949/YP1701_Hakkarainen%26Karjalainen.pdf?sequence=2

HE 180/1992. Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain täydentämisestä huumausainerikoksia koskevilla säännöksillä. Viitattu 30.3.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1992/19920180#idm1317680>

HE 213/2000. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain ja pakkokeinolain 5 luvun 11 §:n muuttamisesta. Viitattu 30.3.2017. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2000/20000213>

Huhtanen, P. & Miekkala, M. & Raitasalo, K. 2015. Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995-2015 - ESPAD tutkimusten tulokset. Raportti. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 30.3.2017. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129809/URN_ISBN_978-952-302-572-1.pdf?sequence=1

Juurinen, R. 2014. Pro gradu-tutkielma. Sokeista pisteistä valaistumiseen - Kriittisen kannabisvalistuksen tietoperustaa rakentamassa. Tampereen yliopisto. Viitattu 30.3.2017.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96228/GRADU-1414152043.pdf?sequence=1>

Kainulainen, H. 2009. Huumeiden käyttäjien rikoskontrolli. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 245. Helsinki.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152433/245_huumeidenk_ytt_jien_rikosoik_eudellinen_kontrolli.pdf?sequence=2. Viitattu 30.3.2017.

Konu, A & Kotovirta, E & Lintonen, T & Rönkä, S. 2012. Huumeet Suomessa 2020 - Ennakointitutkimus. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 101. Tampere.
http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86720/Raportteja101_web.pdf?sequence=1. Viitattu 30.3.2017.

Kouluterveyskyselyn tulokset nuorilla 2017. Viitattu 27.9.2017.
https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_perustulokset?alue_0=87869&mittarit_0=200537&mittarit_1=199990&mittarit_2=200288&vuosi_2017_0=v2017#

Leivo, T. & Mutanen, M. & Nieminen-Sundell, R. (toim.) 2009. Diginatiivit, työ ja kansalaisuus. Kansallinen ennakointiverkosto. Foresight.fi. Helsinki. <http://www.foresight.fi/wp-content/uploads/2009/12/Diginatiivit.pdf>. Viitattu 30.3.2017.

Mäkitalo, O. 2008. Huumevalistus ja sen muunnelmat - Opettajien käsityksiä ehkäisevään huumetyöhön suuntautuneesta koulukasvatuksesta ja opetuksesta. Kasvatustieteiden tiedekunta. Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö. Oulun yliopisto. Viitattu 30.3.2017.
<http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789514289767.pdf>

Piispa, M. & Puuronen, A. & Salasuo, M. & Soikkeli, M. 2011. Se toimii sittenkin - kuinka päihdevalistuksesta saa selvää. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 85. Viitattu 30.3.2017.
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/se_toimii_sittenkin.pdf

Poliisi. 2016. Ilmiötiedote. Huumaus- ja dopingainerikollisuuden tilannekatsaus 2015-2016. Viitattu 30.3.2017.
https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/45667_Huumaus-_ja_dopingainerikollisuuden_tilannekatsaus_2015-2016.pdf?668a1fed8051d388

Rönkä, S. 2005. Puhuttelu rikoskontrollina - Nuoren huumeiden käyttäjän hallinta ja vastuulistaminen. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiologian pro gradu -tutkielma. Viitattu 30.3.2017.
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/opinnaytekilpailu/gradu_ronka.pdf

THL:Kouluterveyskysely. Viitattu 30.3.2017. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/tulokset-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet>.

VKS:2006:1. Yleinen ohje syyttäjille. Kumoo ohjeen VKS:2002:3 Dnro27/31/02. Valtakunnan syyttäjänvirasto. Viitattu 30.3.2017.
<http://www.vksv.oikeus.fi/fi/index/julkaisutjaohjeet/valtakunnansyyttajanyleisetohjeet/syyteharkinta/vks20061seuraamuksenmaaraaminenhuumausaineenkayttorikoksesta.html>

Yle 2016a. Viitattu 21.4.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9286579>

Yle 2016b. Viitattu 21.4.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9205897>

Yle 2017a. Viitattu 21.4.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9566837>

Yle 2017b. Viitattu 21.4.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9552126>

Yle 2017c. Viitattu 21.4.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9525782>

Julkaisemattomat lähteet

Jussila, J. 2016. Alaikäisten huumausainerikokset. S-posti samu.pirinen@ehyt.fi 15.9.2016. Viitattu 30.3.2017.

Piipponen, M. 2017. Koulutussuunnittelijan haastattelu 31.1.2017. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Helsinki.

Kuviot

- Kuvio 1: Kannabiksen elinikäisprevalenssi syntymäkohorteittain 1992-2014 (%) (Hakkarainen ym. 2016, 25) **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- Kuvio 2: Marihuanan ja hasiksen käyttö tulisi olla sallittua (%) (Hakkarainen ym. 2016, 36) **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**
- Kuvio 3: Kannabiksen käyttö 1995-2015 (%) (Huhtanen ym. 2015, 23) **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Liitteet

Liite 1: Ryhmähaastattelun runko	54
Liite 2: Tutkimuslupa.....	55
Liite 3: Lupalappu huoltajille	57

Liite 1: Ryhmähaastattelun runko

Ryhmähaastattelu runko

HUBU-tuntien jälkeen;

- HUBU-tunnit ja kannabis
1. Mistä asioista puhuitte HUBU-tunnilla?
 2. Mitä kannabiksesta puhuttiin/sanottiin?
- Milloin ja missä kannabiksesta on puhuttu/keskusteltu?
3. Onko koulussa muuten puhuttu kannabiksesta? (Tunneilla tai muissa tilanteissa?)
 4. Oletteko keskustelleet huoltajan/huoltajien kanssa kannabiksesta?
- Eroavatko kannabisaiheiset keskustelut eri tilanteissa/ verrattuna alkoholiin ja tupakkaan?
5. Eroavatko tavat keskusteluissa liittyen kannabikseen koulussa, huoltajan kanssa tai HUBU-tunneilla? (Miten eroavat?)
 6. Entäs kaveripiirissä? (Onko kannabiksesta helpompaa keskustella?)
 7. Millaisissa tilanteissa puhutte kannabiksesta? Liittyykö siihen kokeilu tai jokin tietty tapahtuma tai uutinen? Miten keskustelu kannabiksesta eroaa verrattuna keskustelusta alkoholiin/tupakkaan?
- Toiveet kannabisvalistuksen suhteen ja kokemus jo koetusta valistuksesta
8. ”Miten, missä, milloin” toivoisitte kannabiksesta puhuttavan? Kenen toimesta kannabiksesta tulisi puhua?
 9. Miten olette kokeneet koulussa tapahtuneen kannabisvalistuksen?/kannabiksesta jaettavan tiedon?

Liite 2: Tutkimuslupa

Viranhaltijapäätös

Palvelupäällikkö (kouluikäisten, nuorten ja heidän perheidensä peruspalvelut)

20.1.2017

§ 2

Tutkimuslupa / Pirinen Samu

Palvelupäällikkö (kouluikäisten, nuorten ja heidän perheidensä peruspalvelut) päättää tutkimusluvasta [redacted] kaupungin hallintosäännön 5 luku 2 § kohta 2 mukaisesti.

Laurea ammattikorkeakoulun opiskelija Samu Pirinen hakee lupaa toteuttaa opinnäytetyönsä jossa selvitetään miten ja kuinka paljon 9.luokkalaiset puhuvat kannabiksesta. Tarkoituksena on myös saada tietoa millä tasolla oppilaiden tietämys kannabiksesta on ja mahdolliset eroavaisuudet puhuttaessa kannabiksesta verrattuna alkoholiin tai tupakkaan. Opinnäytetyön työelämän tilaajana on EHYT ry:n Miten puhua kannabiksesta –hanke.

Opinnäytetyössä on tarkoitus havainnoida neljä EHYT ry:n 9. luokkalaisille pitämää HUBU-päihdekasvatustuntia, jonka jälkeen 4 - 5 oppilaalle järjestetään ryhmähaastattelu. Seurattavat HUBU-tunnit sekä oppilaille tehtävät ryhmähaastattelut on tarkoitus järjestää [redacted] ja [redacted].

Opinnäytetyöhön ei tulla keräämään kenenkään henkilötietoja tai muitakaan tunnistamiseen mahdollistavia tietoja ja koulujen nimiä, missä ryhmähaastattelut ja HUBU-tuntien seurannat on tehty, ei tulla julkaisemaan missään muodossa.

Ryhmähaastatteluihin osallistuvien nuorten huoltajilta tullaan erikseen pyytämään lupa nuoren mahdolliseen osallistumiseen.

Tutkimuksen tekijä sitoutuu noudattamaan voimassaolevia tutkimusaineiston säilyttämiseen ja tietosuojalainsäädäntöön liittyviä ohjeita.

Vastaava opettaja: Eero Komulainen
Työelämän yhteyshenkilö: Kim Kannusaari

Päätös Myönnän Samu Piriselle tutkimusluvansa opinnäytetyön tekemiseen. Tutkimuksen alustava nimi on Kannabis & nuoret. Tutkimusluvansa edellytyksenä on, että saadut tutkimustulokset toimitetaan [redacted] kaupungin Lasten, nuorten ja perheiden palvelualueelle niiden valmistuttua.

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Palvelupäällikkö (kouluikäisten, nuorten ja heidän perheidensä peruspalvelut)

Pöytäkirjan nähtävilläolo ja oikaisuvaatimusohje

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä 23.1.2017. [redacted]

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen [redacted] kasvatus- ja opetuslautakunnalle, osoite [redacted]. Oikaisuvaatimuksesta on

[REDACTED]

Viranhaltijapäätös

Palvelupäällikkö (kouluikäisten,
nuorten ja heidän perheidensä
peruspalvelut)

20.1.2017

§ 2

selvästi käytävä ilmi päätös, johon oikaisua haetaan (päätöksentekijä, pykälä, päivämäärä). Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon 7 päivän kuluessa kirjeen lähettämisestä ja kunnan jäsenen, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäville.

Otteen oikeaksi todistaminen ja täytäntöönpano

Otteen oikeaksi todistaa [REDACTED] 20.1.2017

[REDACTED]
toimistos sihteeri

Täytäntöönpano
Lähetetty tiedoksi 20.1.2017
Pirinen Samu, [REDACTED] /rehtori ja [REDACTED] koulu/rehtori

Liite 3: Lupalappu huoltajille

Hyvät huoltajat!

Opiskelen Laurean ammattikorkeakoulussa sosionomiksi ja teen tällä hetkellä opinnäytetyötä kannabiksesta & nuorista. Teen opinnäytetyötäni yhteistyössä EHYT ry:n Miten puhua kannabiksesta -hankkeen kanssa.

Tulen seuraamaan koulussanne 9. luokkalaisille järjestettäviä EHYT ry:n HUBU-päihdekasvatustunteja, minkä jälkeen tarkoitukseni on ryhmähaastatella 4 - 5 oppilasta. Opinnäytetyössä on tarkoitus selvittää miten ja kuinka paljon 9. luokkalaiset puhuvat kannabiksesta. Tarkoituksena on saada tietoa siitä, millä tasolla oppilaiden tietämys kannabiksesta on ja mitkä ovat mahdolliset eroavaisuudet puhuttaessa kannabiksesta verrattuna alkoholiin tai tupakkaan. Ryhmähaastattelussa oppilailta ei kysytä heidän omista mahdollisista kannabiskokeiluistaan, tai kenenkään muunkaan kokeilusta tai käytöstä.

Tutkimuksessa ei kerätä kenenkään henkilötietoja, eikä mitään muitakaan tunnistamisen mahdollistavia tietoja. Ainoastaan ryhmähaastatteluihin osallistuvien oppilaiden lukumäärä ja sukupuolijakauma kirjataan ylös. Myöskään oppilaitoksen nimeä, missä tutkimus on tehty, ei tulla julkaisemaan missään muodossa. Ryhmähaastattelut nauhoitetaan ääninauhurilla, mutta nauhat tullaan hävittämään välittömästi litteroinnin jälkeen.

 palvelupäällikkö on myöntänyt opinnäytetyölleni tutkimusluvan 20.1.2017.

Ystävällisin terveisin,

Samu Pirinen

Olisi erittäin tärkeää opinnäytetyöni onnistumisen kannalta, että nuoret voivat osallistua mahdolliseen ryhmähaastatteluun.

Mikäli nuori saa osallistua mahdolliseen ryhmähaastatteluun, tulee tämä paperi palauttaa huoltajan allekirjoituksella varustettuna maanantaina 13.2.2017 HUBU-päihdekasvatustunnille.

Huoltajan allekirjoitus

ja nimenselvennys:
